

RAPPORT RAPPORT

Fritidsboligforskning

Rapport fra survey undersøkelse i Sigdal kommune
med fokus på utvikling av et bærekraftig lokalsamfunn

Jan Velvin
Tor Martin Kvikstad

Rapporter fra Høgskolen i Buskerud

Nr. 96

Fritidsboligforskning

**Rapport fra survey undersøkelse i Sigdal kommune
med fokus på utvikling av et bærekraftig lokalsamfunn**

Av

**Jan Velvin
Tor Martin Kvikstad**

Kongsberg 2013

Tekster fra HiBus skriftserier kan skrives ut og videreformidles til andre interesserte uten avgift.

En forutsetning er at navn på utgiver og forfatter(e) angis- og angis korrekt. Det må ikke foretas endringer i verket. Verket kan ikke brukes til kommersielle formål.

ISBN 978-82-8261-024-7 (online)

ISSN 1893-2312 (online)

Forord

I mars 2013 inngikk Sigdal kommune en avtale med Høgskolen i Buskerud, Senter for Reiseliv om en hyttebruksundersøkelse kommunen.

Undersøkelsen ble gjennomført som en spørreundersøkelse i løpet av mars og april 2013 til et utvalg hytteeierne i Sigdal kommune

Foruten å tjene som dokumentasjon på hyttebruken er det vårt håp at rapporten kan bidra til å samordne ulike krefter næringsmessig og planmessig for å få til en tilrettelegging for eksisterende og nye hytter som fører til en bærekraftig lokal verdiskapning.

Vi vil takke Sigdal kommune for prosjektet, samt vilje til å få det gjennomført.

Innholdsfortegnelse

Forord	
1. Innledning.....	9
2. Metode.....	15
2.1 Metoder for innhenting av data og utvalg av enheter.....	15
2.1.1 Utvalg av enheter	15
2.2 Spørreskjemaet, og spørreskjemaets gyldighet og pålitelighet	16
2.3. Responsfrekvens og registrering av data.....	17
2.4. Undersøkelsens generaliserbarhet	18
2.4.1 Fordeling på hytteområder:	18
2.4.2 Bruksfrekvens.....	18
2.4.3 Konklusjon	19
3. Beskrivelse av hytter og hytteområder	21
3.1 Type fritidsbolig	21
3.2 Byggeår eller overtakelsesår for fritidsboligen	21
3.3 Fritidsboligens størrelse	22
3.4 Fritidsboligens standard	23
4. Hyttebruk.....	25
4.1 Hyttebruk i det enkelte hytteområde og fordeling av hyttebruk	25
4.2 Hva er viktig for hyttebruk.....	26
4.3 Hyttebruk i forhold til hyttas fasiliteter	31
4.4 Hyttebruk i forhold til reisevei	32
4.5 Bruksfrekvens i forhold alder.....	35
4.6 Beregning av bruksfrekvens.....	36
5. Økonomisk betydning	41
5.1 Den økonomiske betydningen av hyttebasert reiseliv	41
6. Hvorfor reiser hytteeieren på hytta og utvikling i kommunen	45
6.1 Hva ønsker fritidsboligeieren å få ut av hytteoppholdet	45
6.2 Hytteeiers fremtidige vurderinger av hyttebruk og forhold til hyttekommunen	49
7. Oppsummering og anbefalinger	51
7.1 Tiltak for å øke bruksfrekvensen for eksisterende hytteeiere.....	51

7.2 Tiltak for å øke hytteeiers bruk av varer og tjenester lokalt.....	52
7.3 Fremtidsperspektiv	52

Litteraturliste

Tabelloversikt

Tabell 2.1: Fjerning av outliers på grunn av mistanke om feilrapportering.....	17
Tabell 3.1: Type fritidsbolig.....	21
Tabell 4.1: Andel hytter fordelt for hver kategori standard	38
Tabell 4.2: Antall gjestedøgn for hytteeiers eget bruk og utlån av egen hytte.....	39
Tabell 4.3: Antall gjestedøgn for hytteeiers eget bruk og utlån av egen hytte korrigert for standard	40
Tabell 5.1: Døgn og årsforbruk for hytter	42
Tabell 5.2: Beregning av total verdiskaping knyttet til fritidsboliger	42

Figuroversikt

Figur 1.1: Modell over hyttebruk og lokal verdiskaping	10
Figur 2.1: Fordeling av hytteområder i Sigdal	18
Figur 3.2: Byggeår for fritidsboligen	22
Figur 3.3: Hyttas boareal	23
Figur 3.4: Fasilitetsnivå på fritidsboligen	24
Figur 4.1: Gjennomsnittlig antall årsnetter for ulike hytteområder	25
Figur 4.2: Antall årsnetter fordelt i intervaller	26
Figur 4.3: Viktige natur og livsstilsfaktorer for hyttebruk	27
Figur 4.4: Viktigheten av natur i forhold til hyttebruk.....	28
Figur 4.5: Hva er viktig for hyttebruk	29
Figur 4.6: Hvor viktig er ski og fotturmogighetene for hyttebruk	30
Figur 4.7: Hvor viktig er jakt og fiskemulighetene for hyttebruk	30
Figur 4.8: Hvor viktig er motorsport for hyttebruk	31
Figur 4.9: Bruksfrekvens i forhold til ulike fasiliteter	32

Figur 4.10: Bruksfrekvens i forhold til reisetid vinter	33
Figur 4.11: Bruksfrekvens i forhold til reisetid vinter ved bruk under 100 døgn	33
Figur 4.12: Bruksfrekvens i forhold til reisetid sommer	34
Figur 4.13: Bruksfrekvens i forhold til reisetid sommer ved bruk under 100 døgn.....	34
Figur 4.14: Alder i forhold til bruk	35
Figur 4.15: Alder og standard i forhold til antall hytter	36
Figur 4.16: Standard i forhold til bruk	37
Figur 5.1: Årsforbruk totaltall sett mot alderskategorier.....	43
Figur 6.1: Hva ønsker hytteeieren å holde på med når de er på hytta	45
Figur 6.2: Hytteeierens forhold til stillhet og sinnsro	46
Figur 6.3: Hytteeierens forhold til sosiale relasjoner og forandring fra hverdagen	47
Figur 6.4: Hytteeierens forhold til rekreasjon	48
Figur 6.5: Hytteeierens forhold til å være aktiv	48
Figur 6.6: Vurdering av faktorer som har betydning for hyttebruk og økonomisk faktorer for Sigdal kommune.....	50

1. Innledning

Fritidshus og hytter har i en årrekke stått sterkt i fokus både på godt og ondt. Vi ser stadig avisoppslag hvor det snakkes om etablering av nye hytteområder som påvirker naturkvalitetene og at kommunene fordobler antall «innbyggere» i ferier med de konsekvenser det måtte medføre for legevaktordninger og andre forhold som påvirker kommunes utgiftsside. Noen kommuner klarer denne veksten bedre enn andre og utnytter potensialet for lokal næringsutvikling, mens i andre kommuner skjer mye av verdiskapningen utenfor kommunen. Et meget sentralt spørsmål er hvordan kan en tilrettelegge for økt lokal verdiskapning i forbindelse med utvikling av det hyttebaserte reiselivet.

Hyttebruken er blitt mer nyansert de siste årene. Flere pensjonister med god helse søker nå en mer aktiv fritidstilværelse sammenliknet med bare få år tilbake. Langtidsferie i Norge i motsetning til i utlandet er blitt et alternativ. Organisert hytteformidling er også blitt mer vanlig, samtidig som moderne informasjonsteknologiske løsninger har ført til at mange er mindre avhengig av fysisk å være tilstede på sin arbeidsplass. Å arbeide fra hytta eller landstedet er blitt et alternativt for stadig flere. De reiser opp torsdag ettermiddag slik at de kan ha en langhelg på hytta, være tilkoblet jobben og ta seg en gåtur eller skitur i løpet av ettermiddagen.

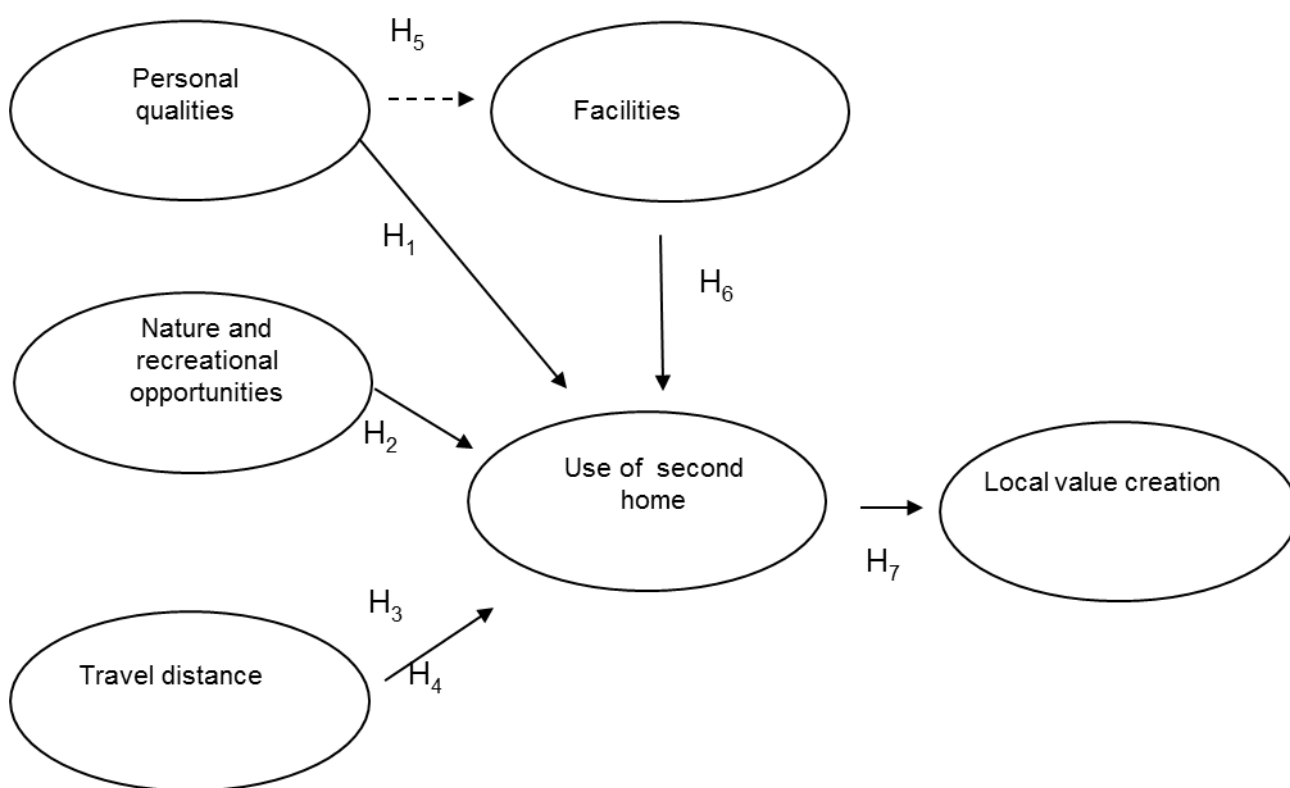
Økt hyttebygging eller økt hyttebruk vil kunne bidra til å heve både næringsgrunnlag og trivsel i hyttekommunen. Svært mange steder i landet satses det på hyttereiseliv som et tredje ben å stå på ved siden av industri og landbruk. I dagens og sannsynligvis også fremtidens tjenesteorienterte samfunn vil overføringene til landbruk og skogbruk reduseres til dels betydelig. Også innen landbruket vil man derfor i stigende grad søke alternative inntektskilder. Der hvor naturforholdene ligger til rette vil slik satsing i stor grad kunne skje innenfor reiselivet. En slik tendens startet allerede på midten av 90-tallet i Norge, og har fortsatt frem til rundt 2008. Spørsmålet er om dette er en varig endring eller av mer kortvarig karakter grunnet svakere økonomisk utvikling

Ser vi på ferie- og fritidsmarkedet ut fra en kommunal synsvinkel er det ikke sikkert at selve oppsettingen av hytter/ fritidsboliger er så interessant. Det er begrenset hvor mange som kan

livnære seg ved oppsetting, og markedet er veldig konjunkturavhengig. I tillegg vil det for den enkelte kommune være interessant å opprettholde et bredt næringsliv som ikke blir påvirket i samme grad ved en konjunkturedgang.

Formålet med denne undersøkelsen har vært å gjennomføre en kartlegging blant eiere av private hytter i Sigdal, hvor hovedhensikten har vært å foreta en statuskartlegging for å vurdere muligheter for ytterligere næringsutvikling som gir lokal verdiskapning og innspill til planarbeidet i kommunen ut fra en bærekraftig kontekst.

Vi har lagt til grunn modellen presentert i figur 1.1 for den videre analyse i rapporten.

Figur 1.1: Modell over hyttebruk og lokal verdiskapning

Modellen viser sammenhengen mellom de viktigste faktorene for hyttebruk og er en modifisert modell fra Soltvedt og Velvin (2000) og benyttet i Velvin et.al (2013) i analyser av viktige faktorer for lokal verdiskapning. Med modellen som grunnlag og ved hjelp av undersøkelseskonseptet er hensikten å oppnå følgende målsetninger skissert nedenfor;

- Dokumentere hytteeiernes bruk av fritidsboligen
- Dokumentere hytteeiernes betydning økonomisk
- Å få innspill fra hytteeiere på forhold i kommunen (kvalitativ tilbakemelding levert som egen tilbakemelding til kommunen)
- Å kartlegge faktorer for hyttebruk
- Å bruke resultatene av undersøkelsen til å få en bedre planlegging av hytteområder, med tilhørende infrastruktur, tjenestetilbud og utvikling.
- Resultatene fra undersøkelsen skal være med på å legge føringer for en miljømessig bærekraftig hytteutvikling i Sigdal

Det er svært viktig å finne ut mer rundt lokal verdiskaping og utvikling av forhold som kan fortelle oss i større grad konsekvensen for bruk og lokal verdiskaping av fritidsboliger hvis ulike tiltak eller inngrep gjøres som har en direkte effekt på fritidsbolig eller fritidsboligeier.

Grunnleggende for denne undersøkelsen er fritidsboligbegrepet, og for å få en forståelse av begrepet er det viktig å definere hva vi mener med hytte eller fritidshus. En fullstendig dekkende beskrivelse av hva fritidshusbegrepet omfatter, er vanskelig å gi. En slik beskrivelse vil bestå av en oppramsing av ulike typer av boenheter. Det ser ut til at hva som legges i begrepet fritidshus også varierer i forhold til hvor i landet disse ligger. Leiligheter i storbyene, leiligheter i egne appartementshotell, rorbuer, landsteder langs kysten, jaktlott på store skogeiendommer og gamle seterhus inngår i begrepet sammen med den tradisjonelle hytta (Flognfeldt, 1996, Ericsson and Grefsrud, 2005)

Likevel er ikke dette særlig problematisk da det i norsk dagligtale snakkes om "hytter" og det er lett å bruke dette begrepet som fellesbegrep på alle typer fritidseiendommer som faller inn under reiselivsbegrepene. Det betyr at det opereres med mange slags bygninger til privat fritidsbruk. Vi har valgt å holde oss til en definisjon av hytte som inkluderer følgende:

Hytter av tradisjonelle norske typer:

- frittliggende bygninger som oftest er oppført kun med tanke på bruk i fritida.
-

Hytter i klynge eller organisert tun:

- er en mer moderne form for fritidsbebyggelse
- bygget de siste to tiårene i tilknytning til lokal reiselivsutvikling.

Kjedehytter og dobbelthytter:

- også utviklet i lokal reiselivssammenheng
- særlig nær alpinesentre
- de aller fleste av disse er bygget for utleie, gjerne i forbindelse med en eldre hotellbedrift (vi har valgt å se bort i fra utleiehyttene)

Leiligheter bygget spesielt for fritidsbruk, gjerne med et felles serviceanlegg.

Andre definisjoner tar utgangspunkt i begrepet “dobbel bostetning” - og da er fritidshuset det andre (evt. tredje osv.) bostedet. Dette betyr et sted hvor eieren bor utenfor det vanlige bostedet og oftest utenom den perioden eller tiden han/hun er i arbeid.

Begrepet “second homes” brukes mest i engelskspråklige analyser, men vi ser i dag trekk hvor det forgår en stor del utvikling av “sekundærboliger” i de større byene. Det kjøpes opp leiligheter som benyttes som overnattingssted når en reiser inn til storbyene for arbeid av kortere varighet (f.eks møtevirksomhet) eller for å kunne benytte storbyenes kulturelle tilbud i f.eks helgene. Enkelte ser dette som et klart alternativ til det å bo på hotell, og trender tyder på at det er grunn til å tro at sekundærboliger i de større byene er et fenomen i sterk vekst. Mye tyder også på at stadig mer av bruken er fritidsrettet, og at denne bruken øker sterkt både i ferier og ikke minst under helgeopphold (Flognfeldt, 2004)).

Selv om kjøp av leiligheter i byene for fritidsbruk viser en økning, så er den tradisjonelle frittliggende hytta det dominerende innslaget i den norske fritidsbebyggelsen. Som oftest er denne hytta bygget som et individuelt foretak, det vil si bygget av den første eieren etter hans spesifikasjoner og for å dekke familiens behov. Denne kan igjen være påbygd eller ombygd av familie eller solgt ut av familien.

I de siste ti årene før finanskrisen har vi derimot sett en endring til at det blir flere helhetlige hyttefelt som på et senere tidspunkt selges til kjøpere, som ikke har vært med på

detaljplanlegging av området eller selve fritidsboligen. Planleggingsmessig er det også denne typen hytter og hyttefelt som er ønskelig politikk fra myndighetshold. Naturmangfoldloven og plan og bygningsloven setter i dag klarere begrensinger på hva som er lov å bygge og hvor det er lov å bygge. Dette er en «villet utvikling» som har skjedd over de siste årene fra den siste «hytteboomen» startet så smått i 1995 til nedgangstider i 2008 til den mer stabiliserte og kanskje fornuftige vekst som skjer i dag.

2. Metode

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvordan vi har gått frem for å innhente data. Vi har også vurdert gyldigheten og påliteligheten. Avslutningsvis kommer vi inn på generaliserbarheten av dataene.

2.1 Metoder for innhenting av data og utvalg av enheter

Det ble besluttet å gjennomføre en spørreskjemaundersøkelse for å gi svar på spørsmålene som følger av problemstillinger gitt i innledningen. For å ivareta flere interesser, blant annet lokale forhold, samt muligheter til å bruke dataene i forskningssammenheng, ble spørreskjemaet omfattende. Hensikten med et spørreskjema av dette omfanget ble nøye diskutert ut fra hensynet til svarnøyaktighet og svarprosent. Disse forholdene er kommentert nedenfor under avsnitt 2.2.

Questback som innsamlingsverktøy har blitt valgt ut fra et ønske om å ikke påvirke respondentene verken av personer fra kommunen eller oppdragstaker. En spørreskjemaundersøkelse krever imidlertid svært presise og entydige spørsmål, og det vil være nødvendig å legge stor vekt på arbeidet med detaljspørsmålene og utprøvingen av skjemaet før gjennomføringen av selve undersøkelsen. Spørreskjemaundersøkelser gir erfaringsmessig en lav svarprosent, og purring ville være nødvendig for å oppnå et rimelig resultat. Normalt vil en undersøkelse uten purring gi en svarprosent på 20-40, mens en med purring kan forvente en svarprosent i området 50 (Frankfort-Nachmias and Nachmias, 1996).

2.1.1 Utvalg av enheter

Hyttene som er med i undersøkelsen i Sigdal er lokalisert i 4 områder. I tillegg har vi lagt inn kategorien annet sted. Ut fra et ønske om representativitet var utgangspunktet at samtlige hytteeiere skulle få tilsendt spørreskjema. Grunnet manglende e-postadresser lot dette seg ikke gjøre, slik at ut fra bruttoutvalg på 4 480 hytter, har kommunen oversendt et nettoutvalg på 1805 hytteeiere hentet fra registre hos grunneiere og de som er registrert med e-post i kommunen. Utvalget består av hytteeiere med bostedsadresse i Norge. Disse har fått tilsendt

link til questback spørreskjema på e-post. Med en rimelig svarprosent vil en forvente at de fleste områdene vil bli representert ved et minimum på 10 hytteeiere. Hvis et område har ett lavere antall hytter vil vi ikke kunne anta at det er statistisk representativt for sitt område.

2.2 Spørreskjemaet, og spørreskjemaets gyldighet og pålitelighet

Grunnrisset av tilsvarende og sammenlignbare undersøkelser er tidligere gjennomført i Sigdal og Krødsherad (Velvin et al., 2000), samt i Trysil (Velvin, 2006). Spørreskjemaet fra disse undersøkelsene ble brukt som utgangspunkt for å utarbeide spørreskjema for denne undersøkelsen. Det er foretatt flere korrigeringer med bakgrunn i muligheten til å benytte elektronisk innsamling av data. I tillegg er det benyttet oppdatert kunnskap fra forskningslitteraturen og andre fritidsboligundersøkelser (Flognfeldt, 2004, Hoogendoorn et al., 2005, Kaltenborn et al., 2005, Kaltenborn et al., 2009, Hoogendoorn and Visser, 2010, Velvin and Kvikstad, 2010, Velvin et al., 2013).

Spørreskjemaet ble pre-testet av 5 personer med relevant bakgrunn. Testpersonene var hytteeiere utenfor aktuelt undersøkelsesområde. Spørreskjemaet ble publisert 26. mars, hvor det ble foretatt purring hvis ikke respondenten hadde besvart eller meldt seg av undersøkelsen. Undersøkelsen ble avsluttet 1. mai 2013. E-postadressen til respondenten ble beholdt for å kunne foreta trekning av premie for de som hadde besvart. E-postadresse og fysiske svar på undersøkelsen er skilt fra hverandre og det er ingen mulighet til å kunne koble hvem som har svart hva på undersøkelsen.

Skjemaets gyldighet og pålitelighet

Gyldighet refererer seg til hvorvidt spørreskjemaet måler det som ønskes målt, dvs. hvorvidt begrepene som er brukt i spørsmålene, gir uttrykk for det som ønskes målt. Pålitelighet refererer seg til hvor presist spørreskjemaet måler det en ønsker å få målt.

Gyldighet: Spørsmålene i skjemaet representerer enkle problemstillinger. Som tidligere nevnt, ble det tatt utgangspunkt i et allerede eksisterende spørreskjema for deler av spørsmålene, dvs. at vi kunne trekke på erfaringer fra tidligere egenutførte undersøkelser, samt andre nasjonale og internasjonale undersøkelser. På bakgrunn av utgangspunkt i tidligere undersøkelser og bruk av median på hyttebruk med referanse i hyttas standard synes undersøkelsens gyldighet å være rimelig god. For tallmateriale som viser en unaturlig bruk i forhold til at det skal være

fritidsbolig antar vi at dette kan enten være feilinntasting eller at fritidsboligen har mer eller mindre gått over til å være bolig nummer 1. For eksempel ved bruksfrekvens som tabell 2.1 viser, utgjør bruken gjennomsnittlig 50,18 netter. Ved å benytte medianbetraktning reduseres bruken til 45 døgn. Vi har også sjekket antallet fritidsboligeiere som benytter fritidsboligen mer enn 100 døgn i året. Det er 65 hytteeiere som benytter fritidsboligen sin mer, og et spørsmål er om disse bør betegnes som semi-innbyggere eller i hvert fall potensielle innbyggere i fremtiden.

	N	Minimum	Maximum	gj.snitt	Standardavvik
Årsnetter	978	,00	360,00	50,1810	30,87975
Antall N	978				

Tabell 2.1: Fjerning av outliers på grunn av mistanke om feilrapportering

Pålitelighet: Gjennom pre-testen fikk vi bekreftet at spørsmålene syntes å være tilstrekkelig presise. Det er ingen spørsmål i den forbindelse som peker seg ut, slik at så langt vi har undersøkt forefinnes det ingen andre systematiske feil.

2.3. Responsfrekvens og registrering av data

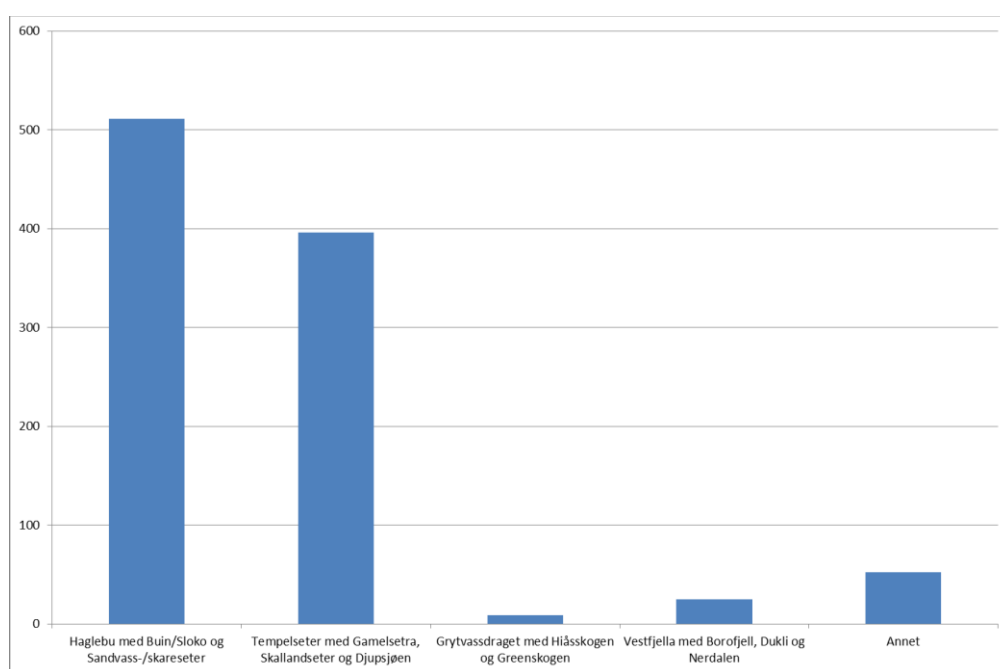
Spørreskjemaet ble sendt ut til 1805 hytteeiere i kommunen. Det ble foretatt to purringer, henholdsvis 14 dager etter utsendelse og etter 24 dager. Totalt ble 1005 hytteeiere rekruttert, og svarte på skjemaet, 2 av skjemaene hadde feilkilder og 53 er for mangelfullt utfylt. Disse ble ekskludert fra analysene, slik at endelig utvalgsstørrelse er 950 respondenter. Responsrate 55,7 % for undersøkelsen sett under ett, og den reelle for fritidsboliggjestene er 52,6 %. Tallene ligger noe over det som var forventet og må sies å være meget tilfredsstillende.

Alle svar ble registrert i questback og overført til en datamatrix i programmet SPSS, hvor linjene i matrisen representerer de enkelte svarskjemaene og hvor kolonnene representerer de enkelte variablene. Questback registrerer datainput som «ingen formening» og «kan ikke svare» som tallet 8 på en syv punkts skala, slik at disse kodes om for å ikke få for høye gjennomsnittsverdier. Denne omkodingen er foretatt.

2.4. Undersøkelsens generaliserbarhet

Generaliserbarheten beror på i hvilken grad respondentene er representative for hele hyttebefolkningen i Sigdal. Sentrale spørsmål er: Er alle **hytteområdene** rimelig bra representert? Er tallene for **bruksfrekvens** representative? (skjevhet her vil spesielt påvirke estimatet for bruk og forbruk). Er tallene for **Standard** representative? (påvirker estimatet for forbruk). Vi søker å svare på disse spørsmålene i avsnittene nedenfor.

2.4.1 Fordeling på hytteområder:

Figur 2.1: Fordeling av hytteområder i Sigdal

Ut fra totalpopulasjonen i undersøkelsen på 1805 hytteeiere, så ser vi ut fra figur 2.1 at fire områder i undersøkelsespopulasjonen er representert.

2.4.2 Bruksfrekvens

En vil forvente at en hytteeier som sjelden bruker hytta, har mindre interesse av å være med i en undersøkelse av den typen som denne rapporten omhandler, sammenliknet med hytteeiere som bruker hytta ofte. Hvis dette er korrekt vil den gjennomsnittlige bruksfrekvensen som vi har målt i denne undersøkelsen, være høyere enn gjennomsnittet for populasjonen. I Sigdal og Krødsherad og Trysilundersøkelsen (Velvin et al., 2000, Velvin, 2006) fant vi at hytteeiere

som benytter hytta ofte, svarer på et tidligere tidspunkt enn de som ikke benytter hytta så ofte. Vi benytter samme metode i denne undersøkelsen for å se om vi fant forskjell. Vi finner ikke denne tendensen i dette datamaterialet når vi sjekket bruksfrekvensen til de 200 første som svarte opp mot de 200 siste som svarte.

Om standard på hytta er representativt for Sigdal stiller vi spørsmål ved. Vi opererer med tre former for standard, det er enkel standard, uten strøm og avløp. Middels standard, hytter med strøm og uten avløp, og høy standard hvor fritidsboligen har både strøm og avløp (Velvin et al., 2013). I datamaterialet er det en uforholdsmessig stor andel fritidsboliger som har høy standard sammenlignet med andre kommuner og tidligere undersøkelser (Velvin et al., 2000, Velvin, 2004, Velvin, 2006, Velvin and Kvikstad, 2010). Etter noe mer inngående undersøkelser viser det seg at grunneiere, avløpsselskap og kommunen har en større andel e-poster til de som har knyttet seg til vann og avløpsordninger enn til andre hytteeiere i kommunen. Vi antar derfor at bruksfrekvensen er noe overestimert i undersøkelsen enn den ellers ville vært med et mer representativt utvalg i forhold til hyttestandard. Vi har likevel valgt og ikke vekte tallmaterialet, da vi ikke har noen forutsetninger for å vite hvordan denne vektingen vil gi et mest mulig korrekt bilde av bruken. Vi ser at sammenlignet med tidligere undersøkelser er ikke bruken ved høy standard i tidligere undersøkelser er vesentlig forskjellig fra gjennomsnittstall i denne undersøkelsen. Ettersom vi har større andel av fritidsboliger med høy standard i materialet vil den totale bruksfrekvensen være høyere enn ved et representativt utvalg av fritidsboliger.

2.4.3 Konklusjon

På grunnlag av analysen i dette kapitlet kan vi slutte at det foreliggende datamaterialet er rimelig pålitelig for videre analyser, gitt vår betenkning rundt at utvalget er overrepresentert av fritidsboliger med høy standard. Resultatene kan generaliseres til hele hyttepopulasjonen når en tar hensyn til kommentarene i avsnitt 2.4. Vi har også valgt å benytte medianbetraktninger på deler av materialet for å korrigere for store svingninger i bruken. I tillegg har vi ved bruk- og forbruksbetraktninger valgt å ta hensyn til standard som faktor for å beregne en mer korrekt bruk av fritidsboligen og en mer korrekt lokal verdiskaping. Se kapittel 4.6 og kapittel 5.

3. Beskrivelse av hytter og hytteområder

I dette kapitlet gir vi en oversikt over generelle data om hyttene. Når de er bygget, infrastruktur på hyttene og hvor store de er. Det kan være grunn til å forvente at man reiser oftere til en hytte som er stor, har innlagt vann og elektrisitet og som ligger nær ens hjemsted, enn til en liten hytte uten disse bekvemmelighetene og hvor reisetiden er lang. La oss derfor starte våre analyser med enkle beskrivelser av hyttebestanden i Sigdal. Sammenhenger mellom hva som fører til hyttebruk og bruksfrekvens skal vi komme tilbake til i neste kapittel.

3.1 Type fritidsbolig

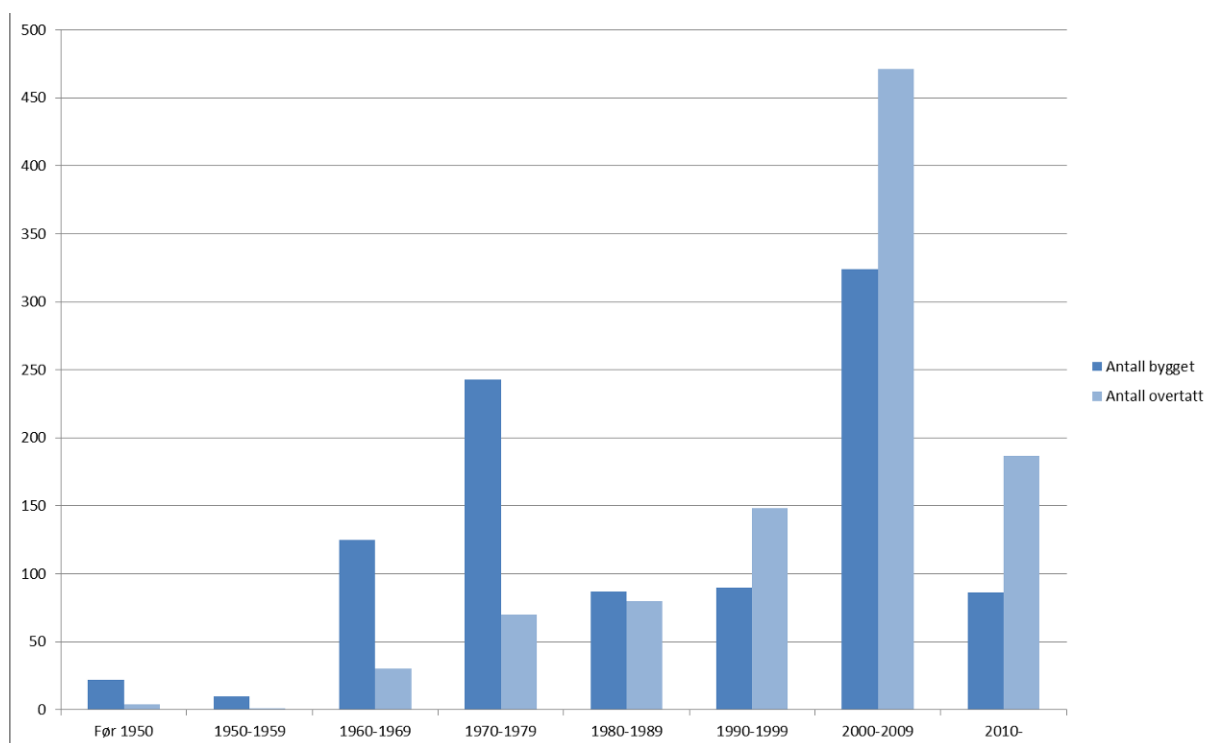
Som vi ser av tabell 3.1 så er hovedvekten av hyttene frittstående hytter med et fåtall andre typer fritidsboliger. Vi har i de videre analyser valgt å gå ut fra fritidsboliger under ett, da det er lite hensiktsmessig å se nærmere på de ulike hyttetypene hver for seg.

Type	Antall
Frittstående hytte	987
Hytte i rekke	8
Fritidsleilighet	4
Firmahytte	3

Tabell 3.1: Type fritidsbolig

3.2 Byggeår eller overtakelsesår for fritidsboligen

Når det gjelder byggeåret for fritidsboligen så finner vi at markedet for utbygging av hyttene har variert over tid og kommunen har hatt ulike utbyggingsperioder for det hyttebaserte reiselivet. Det er et fåtall av hyttene som er bygget før 1950.

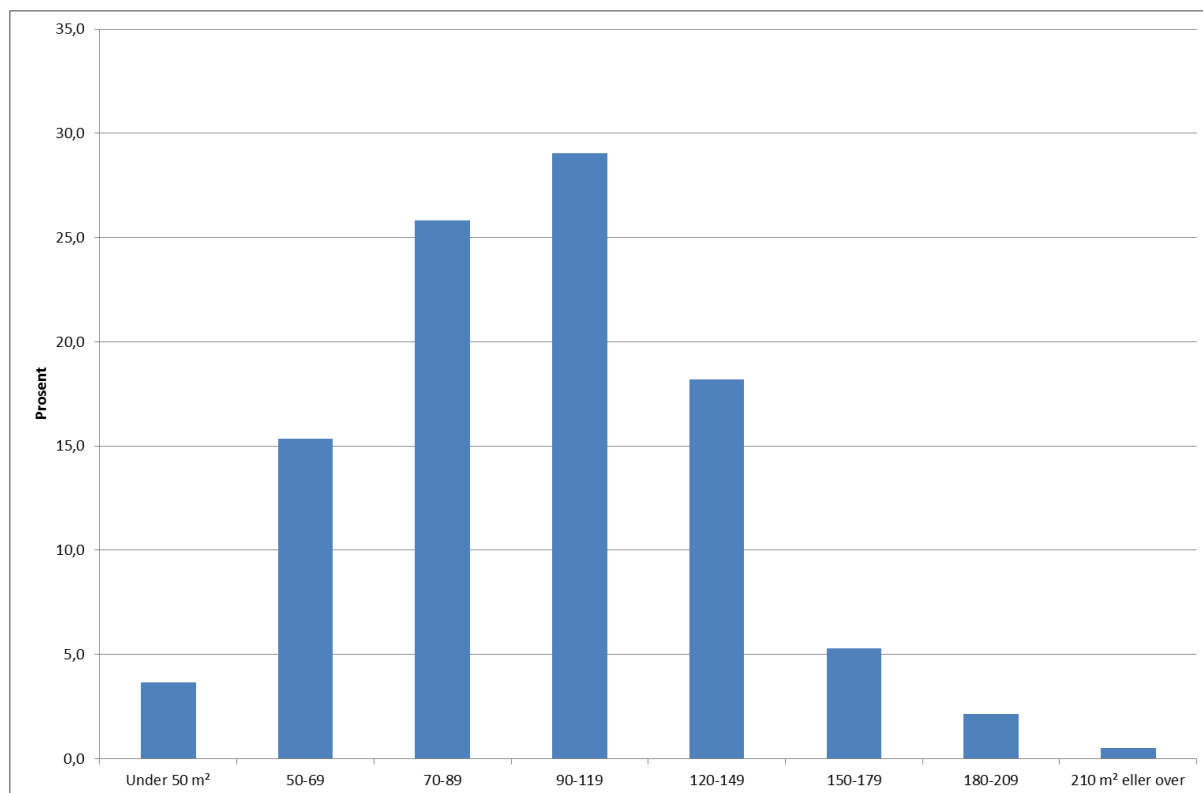

Figur 3.2: Byggeår for fritidsboligen

Den største utskiftningen av hytteeiere i Sigdal har vært i perioden etter 2000. Vi ser at det i tallmaterialet både har vært høy byggeaktivitet og en høy grad av overtakelse av eldre hytteeiendommer i denne perioden. Dette tallmaterialet er nok også preget av at utvalget av fritidsboliger er overrepresentert av høy standard. Den andre store byggeperioden var syttitallet, noe vi også finner igjen i tidligere undersøkelser av fritidsboliger i Sigdal (Velvin et al., 2000, Velvin, 2004).

3.3 Fritidsboligens størrelse

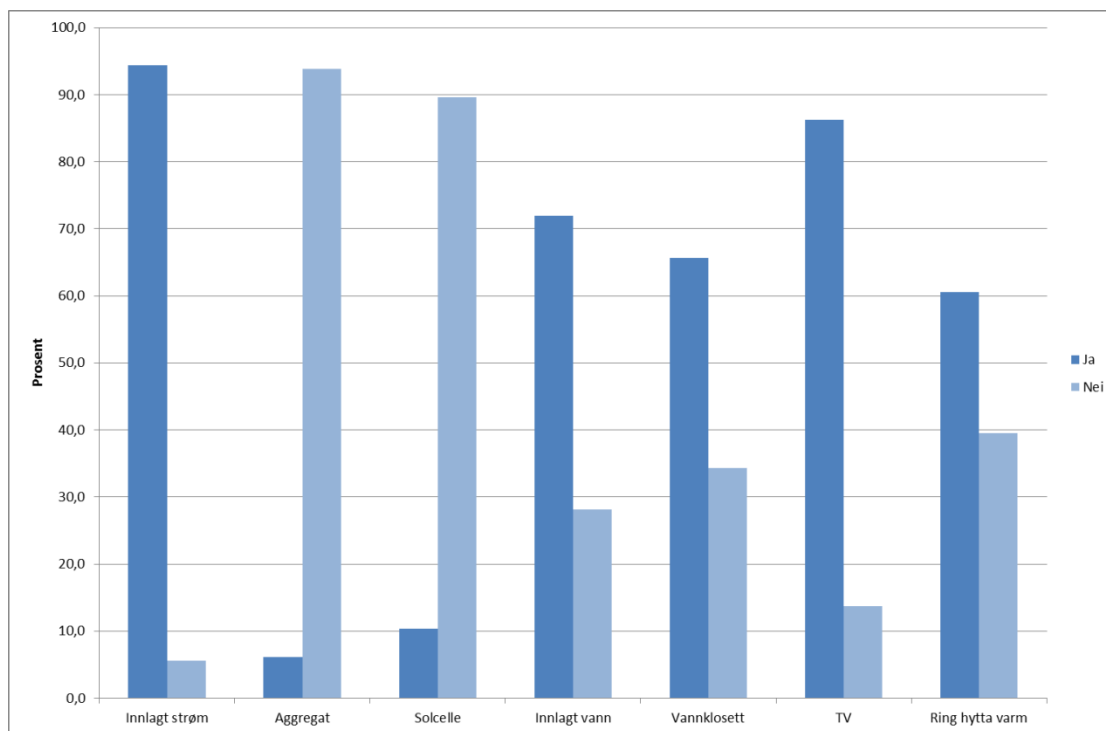
Ser vi på boarealet, er det rimelig normalfordelt hvor den største andelen hytteeiere har en fritidsbolig mellom 90 og 120 kvadratmeter. Dette representerer en endring fra tidligere undersøkelser hvor det var en klar overvekt av hytter i størrelsen 50 til 69 kvm i Sigdal. Nå er situasjonen mye mer lik den vi kan finne i områder som Hol og Hemsedal. Kommuner som har vært kjent for store og dyre fritidsboligeiendommer.

Figur 3.3: Hyttas boareal

3.4 Fritidsboligens standard

Standard på hytter kan måles på flere forskjellige måter. Vi har i tidligere undersøkelser (Velvin et al., 2000, Velvin, 2004, Velvin and Kvikstad, 2010, Velvin et al., 2013) vist sammenhengen mellom bruken av hytta og i hvor stor grad det er fasiliteter på hytta. Som vi ser av tallmaterialet i figur 3.4 har nesten alle fritidsboligene innlagt strøm eller de har tilgang på aggregat og solcelle. Det betyr at flere har muligheter til enten å holde hytta varm hele året eller bruke ordninger hvor man kan ringe hytta varm. Hele 60 % av eierne har en ordning hvor de kan ringe hytta varm. Det som er mer interessant er at 10 % av hytteeierne som har innlagt vann ikke har en slik ordning. Det betyr at i disse fritidsboligene kan det muligens stå på mer varme i vinterhalvåret enn de som har ordninger for å ringe hytta varm. Er et slikt resonnement riktig, har det betydning for den bærekraftige utviklingen i kommunen og det representerer sløsing med ressurser. Innlagt vannforsyning og vannklosett er godt utbygd hvor andelen er omtrent 71 % og 65 %.

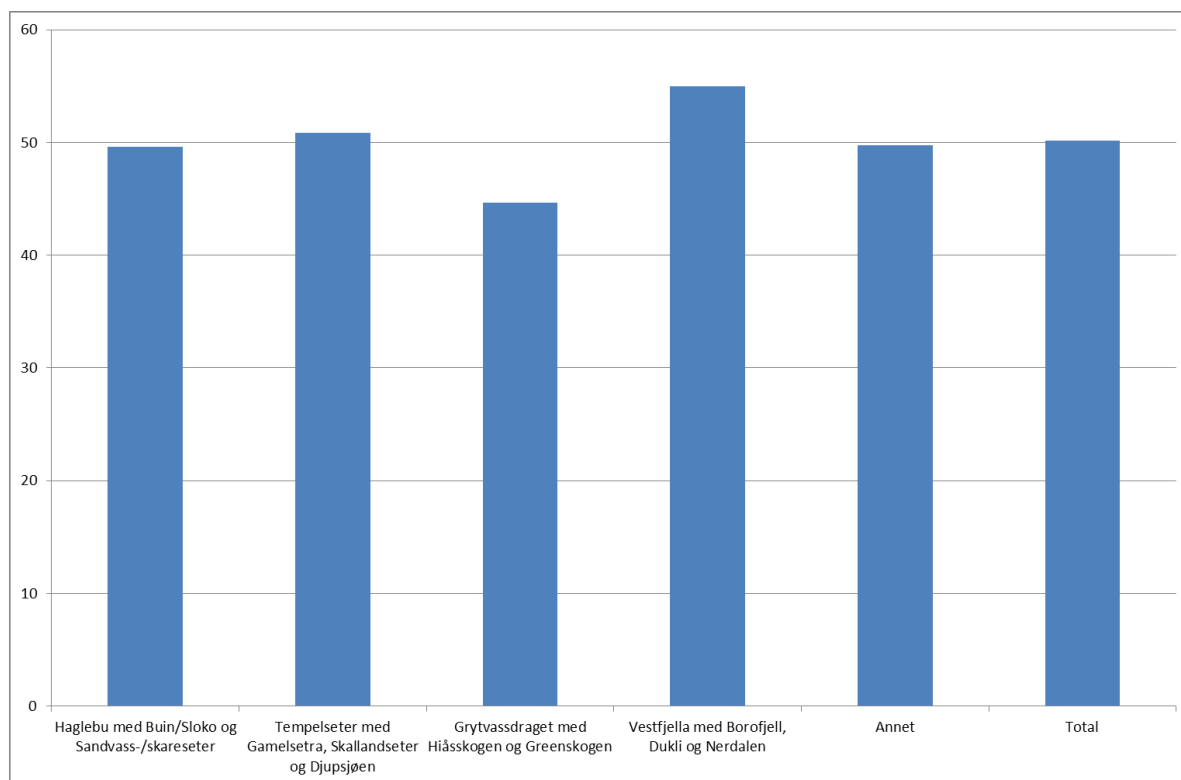
Figur 3.4: Fasilitetsnivå på fritidsboligen

4. Hyttebruk

I dette kapitlet ser vi nærmere på det som er viktige kriterier for å bruke hytta. Vi skal også se på hvilke forhold som er med på å øke hyttebruken og avslutningsvis redegjør vi for den totale hyttebruken i Sigdal. Tidligere undersøkelser har dokumentert at hyttebruk er en viktig del av det lokale reiselivsproduktet (Flognfeldt, 1996, Velvin et al., 2000, Soltvedt and Velvin, 2000, Engeset and Velvin, 2004, Velvin, 2004, Velvin, 2006, Velvin and Kvikstad, 2010). For å oppnå større bruk og derved mer lokal verdiskapning er det viktig i første omgang å dokumentere bruken av hytta som fritidsbolig.

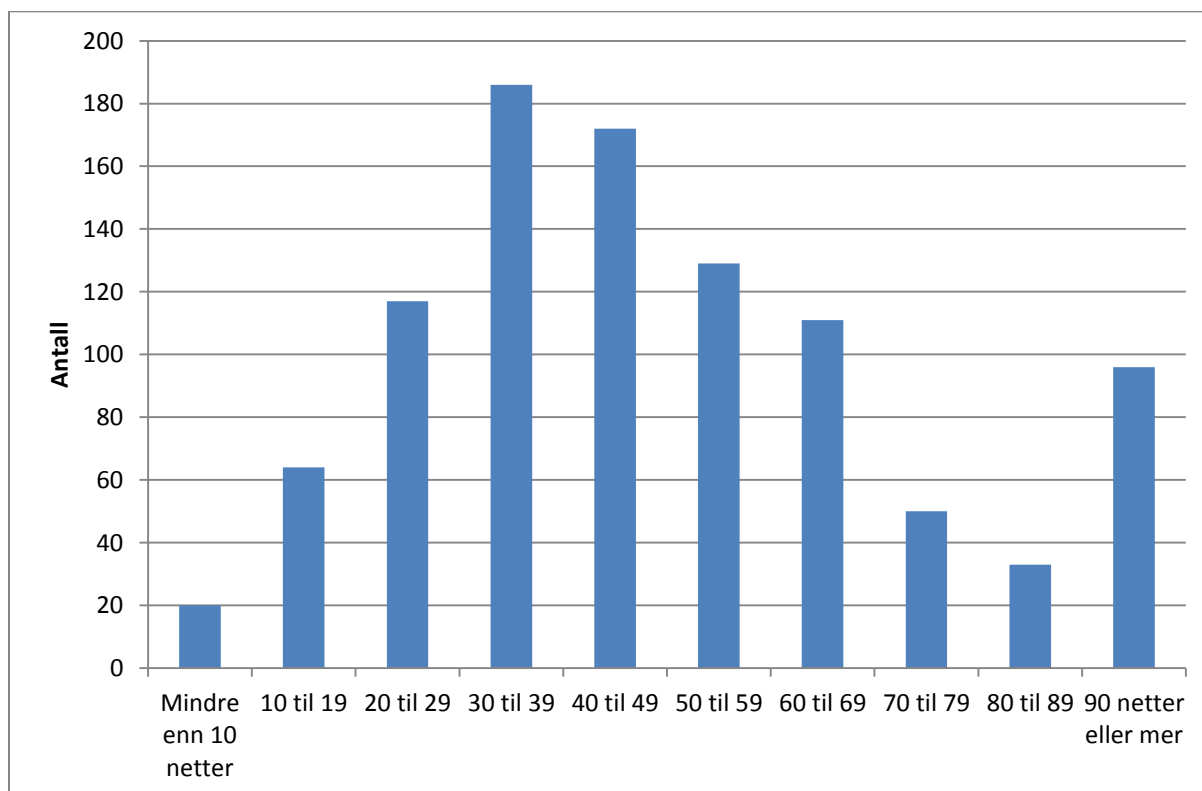
4.1 Hyttebruk i det enkelte hytteområde og fordeling av hyttebruk

I figur 4.1 opererer vi med gjennomsnittsverdier og ikke medianverdier, det som er interessant er at omtrent alle hytteområdene har lik bruk over året. Det er ingen hytteområder som skiller seg spesielt ut med tanke på bruken. Det vi ser er at Grytvassdraget med Hiåsskogen og Greenskogen har omtrent 5 årsnetter lavere bruk enn snittet, mens Vestfjella med Borofjell, Dukli og Nerdalen har omtrent 4 årsnetter høyere bruk enn gjennomsnittet.

Figur 4.1: Gjennomsnittlig antall årsnetter for ulike hytteområder

Ser vi nærmere på hvordan bruken fordeler seg i bruksintervaller, ser vi at bruken i figur 4.2 er tilnærmet normalfordelt, hvor de fleste hytteeiere har en bruk mellom 30 til 50 døgn. I figuren ser vi også at det er 93 personer som har en bruk høyere enn 90 årsnetter og av disse er det 65 som har en bruk høyere enn 100.

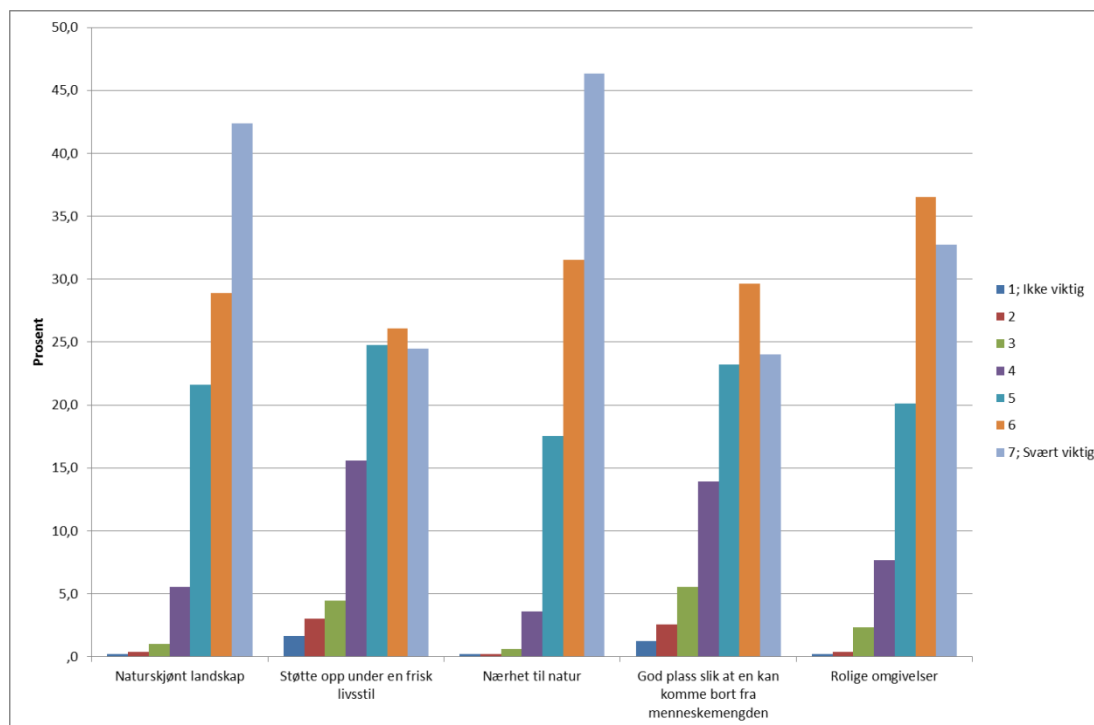
Figur 4.2: Antall årsnetter fordelt i intervaller

4.2 Hva er viktig for hyttebruk

For å øke bruksfrekvensen på hytta er det svært viktig å finne ut hvilke aktiviteter, og hvor viktig de ulike aktivitetene er for hyttebruken. Vi stilte flere spørsmål omkring hytteeierens synspunkter på ulike aspekter ved hyttekommunen. I spørreskjemaet hadde vi listet opp en rekke alternativer hvor respondenten skulle svare på graden av viktighet for hvor ofte hytta ble benyttet.

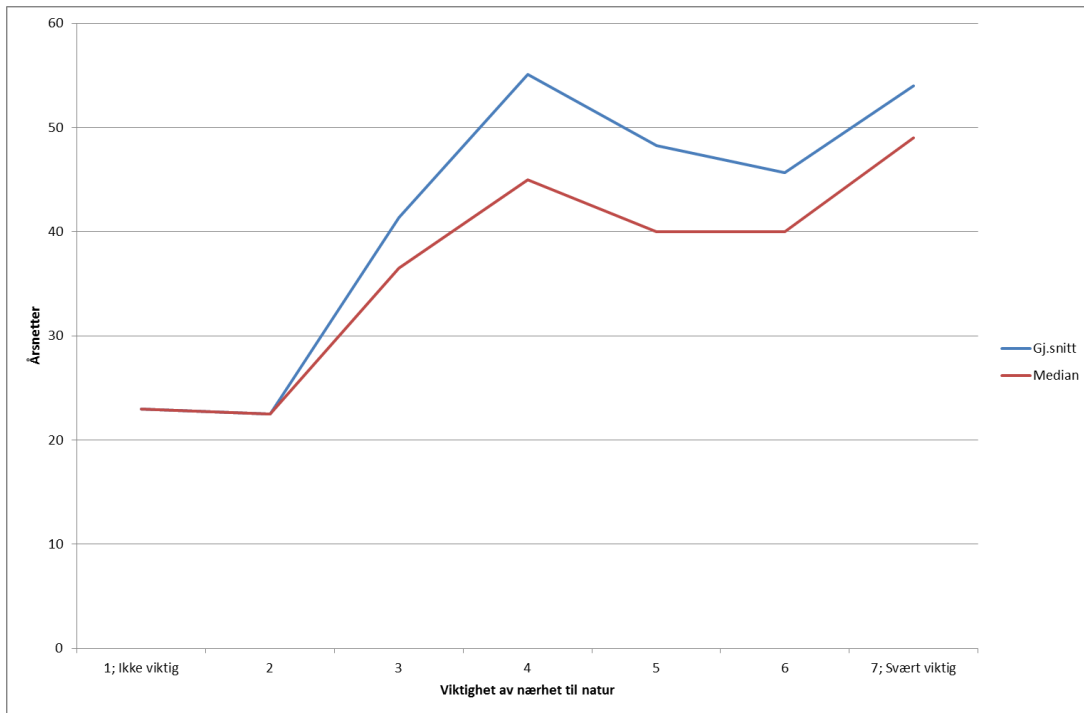
I figur 4.3 presenterer vi vurdereringen til hytteeierens syn på natur og livsstilsfaktorer. Generelt er alle verdiene høye, noe som betyr at natur verdsettes. Dette kan gjenspeiles i at rurale verdier i Norge har vært verdsatt som en viktig verdi (Witoszek, 1998). Gjennom romantikken og nasjonalbevegelsen ble norsk natur og den norske fjellbonden sentrale

kulturelle symboler og har bidratt til at natur og det enkle liv i naturen har fått en varig og høy kulturell verdi i Norge (Velvin and Krogh, 2012). Dette igjen kan ha bidratt til at hyttefolket vurderer naturskjønt landskap som viktig for hyttebruken. I overkant av 70 % nevner det som viktig og rundt 80 % trekker frem nærhet til natur som viktig for hyttebruk.

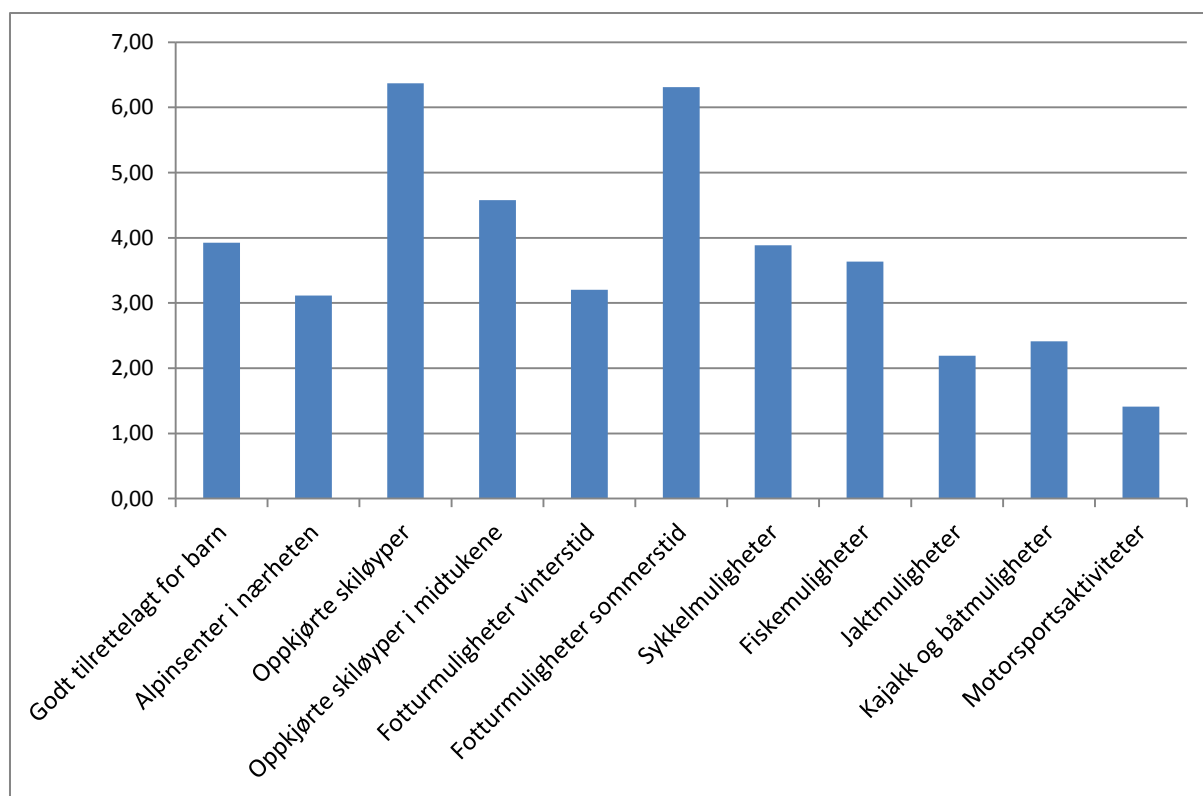
Figur 4.3: Viktige natur og livsstilsfaktorer for hyttebruk

For å sjekke om det faktisk er slik som hytteeieren rapporterer at nærhet til natur er viktig for hyttebruken har vi kjørt en analyse på forholdet mellom hyttebruk og nærhet til natur gjengitt i figur 4.4. Vi ser her at de som vurderer nærheten til natur som lite viktig benytter hytta i vesentlig mindre grad enn de som mener nærheten til natur er viktig. Det som er mer interessant er at de som vurderer viktigheten av nærhet til natur som middels viktig har omtrent like mange årsetter i fritidsboligen.

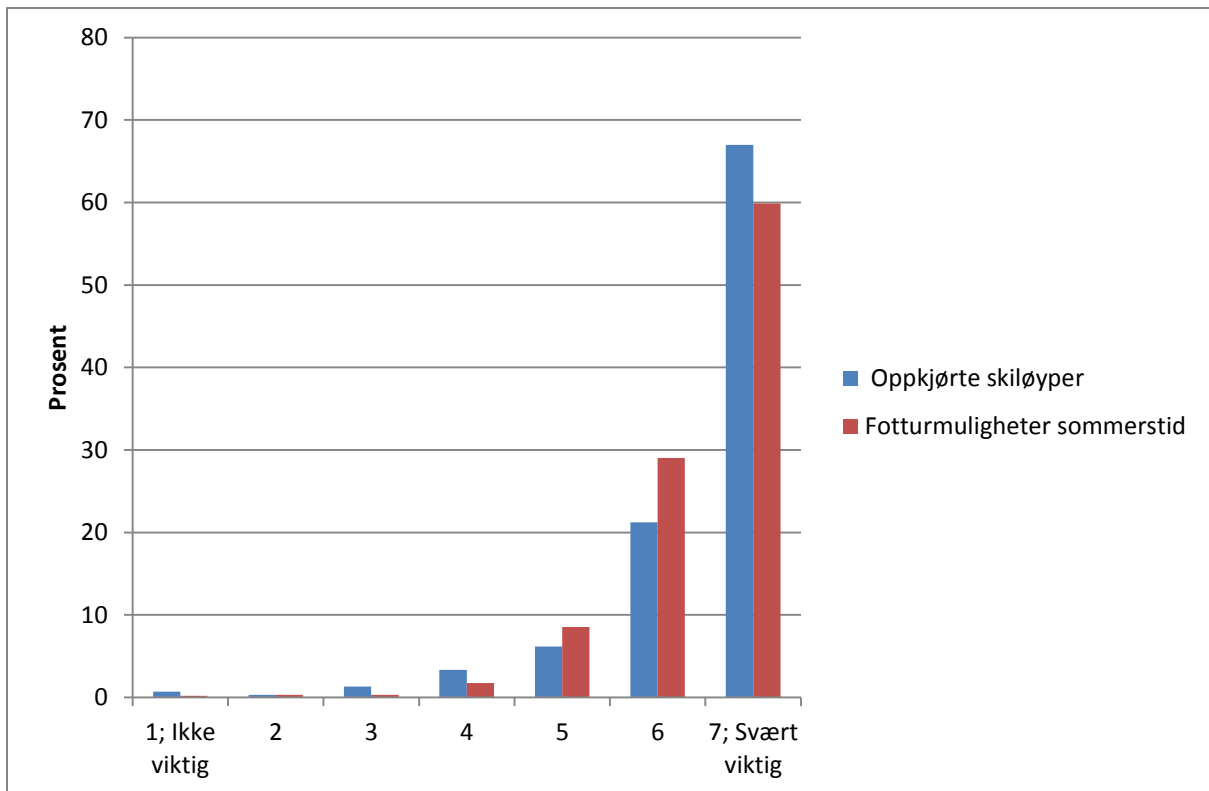
Figur 4.4: Viktigheten av natur i forhold til hyttebruk

I figur 4.5 presenteres det en oversikt over de aktivitetene som har betydning for hyttebruken. Vi ser at fottur sommerstid og oppkjørte skiløyper vinterstid er de av aktivitetene som vurderes viktigst for hyttebruk. I likhet med tidligere undersøkelser (Se Velvin et.al 2000) vurderes alpintilbudet i liten grad som viktig for hyttebruk sett i relasjon til de andre aktivitetene slik som skiløyper og fotturer sommerstid. Ut fra figuren ser vi at jakt, kajakk og motorsport vurderes som de aktivitetene som er minst viktig for hyttebruken. En sentral faktor som kan påvirke økt hyttebruk er å ha oppkjørte skiløyper også på hverdager. Som figur 4.5 viser vurderes det som middels viktig for hyttebruken.

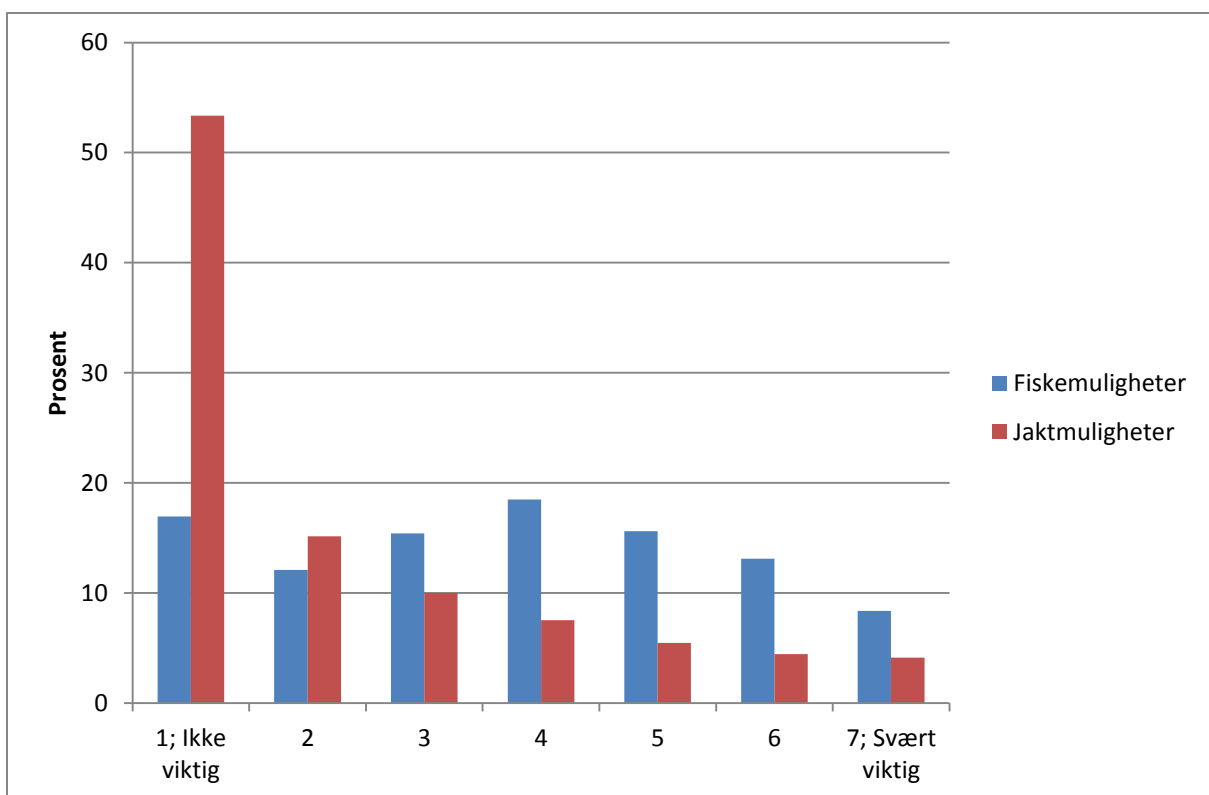

Figur 4.5: Hva er viktig for hyttebruk

For å analysere de aktivitetene som gir høyest hyttebruk og lavest hyttebruk har vi kjørt egne analyser for å få frem fordelingen innenfor hver av disse aktivitetene. Figur 4.6 viser at både fotturmogighetene sommerstid og oppkjørt skiløyper har høye verdier for grad av viktighet for hyttebruk. Når det gjelder jaktmogighetene gjengitt i figur 4.7, vurderes de som lite viktige for hyttebruk hvor hele 53 % sier det ikke er viktige i det hele tatt. For fiskemogighetene viser figuren at det er noe mer delt syn i viktigheten hvor noen mener det er svært viktig for bruken, mens andre vurderer det av liten betydning. Her blir snittet på gjennomsnittet da forholdsvis lavt.

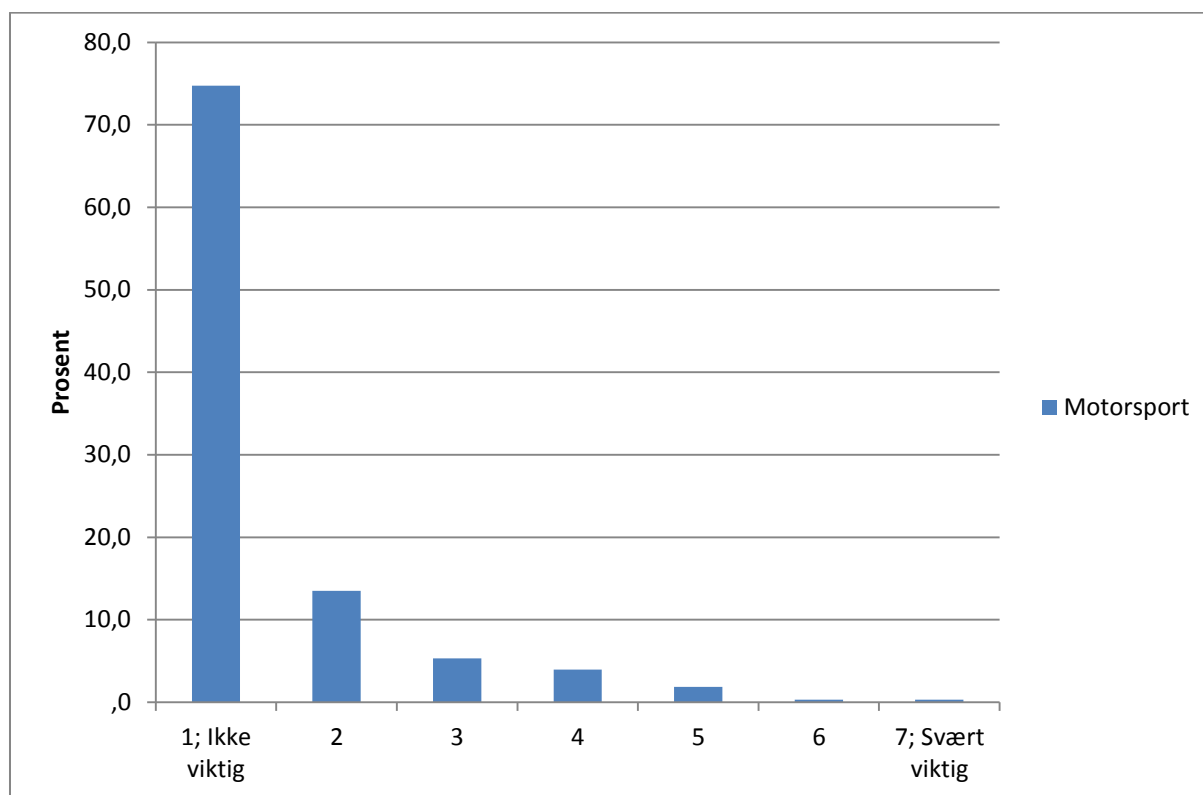

Figur 4.6: Hvor viktig er ski og fotturmulighetene for hyttebruk

Figur 4.7: Hvor viktig er jakt og fiskemulighetene for hyttebruk

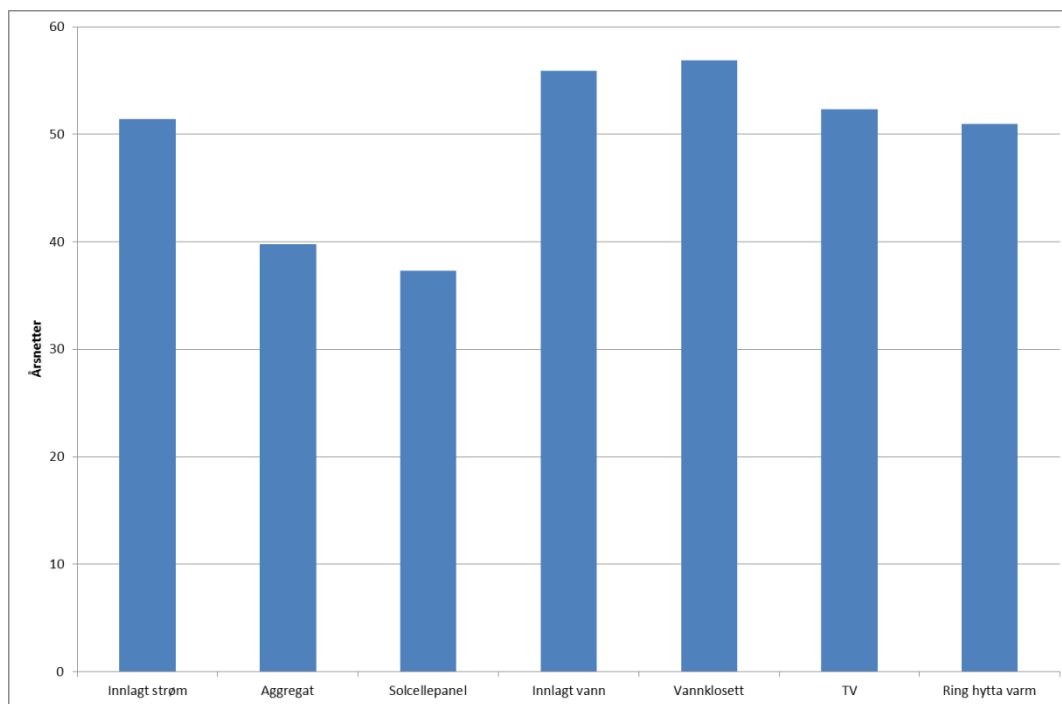
Når det gjelder motorsport i figur 4.8 viser den at det ikke er interesse for denne typen aktivitet i forhold til bruken av fritidsboligen.

Figur 4.8: Hvor viktig er motorsport for hyttebruk

4.3 Hyttebruk i forhold til hyttas fasiliteter

I tidligere undersøkelser har fasilitetsnivået på hytta vært en viktig årsak til hyttebruken (Velvin, 2006, Velvin et al., 2000, Velvin and Kvikstad, 2010, Velvin et al., 2013). I figur 4.9 ser vi at dette også gjenspeiler seg i denne undersøkelsen. Har hytteeieren kun solcellepanel er hyttebruken vesentlig lavere enn ved innlagt strøm og vann, hvor forskjellen ligger på ca. 15 overnattinger. Årsaken til at økt fasilitetsnivå gir økt hyttebruk kan antagelig enkelt forklares ut fra at komforten og tilgjengelighet til tilnærmet husstandard gjør det enklere og mer bekvemt å benytte fritidsboligen.

Figur 4.9: Bruksfrekvens i forhold til ulike fasiliteter

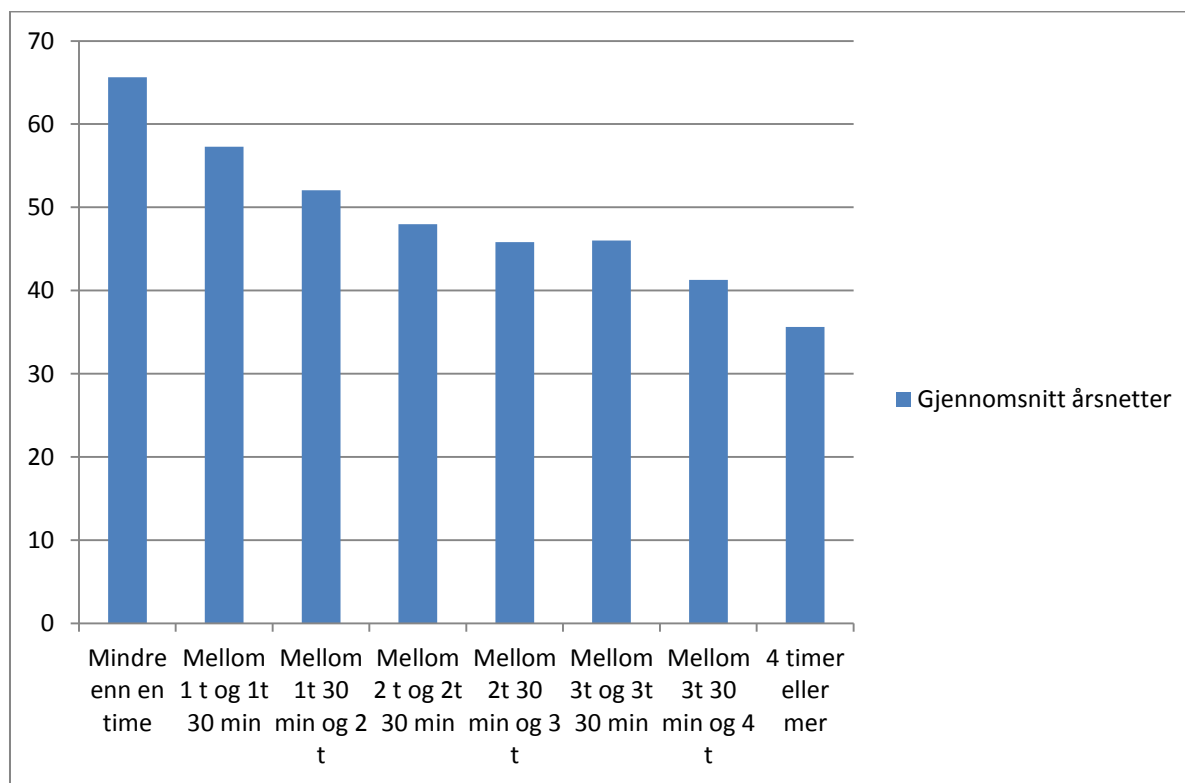
4.4 Hyttebruk i forhold til reisevei

Vi fant i Sigdal og Krødsherad undersøkelsen (Velvin et al., 2000) en sammenheng mellom reisetid og bruken av hytta i helger, samme tendensen finner vi i dette datasettet i figurene 4.10 til 4.13 vises sammenhengen mellom hyttebruk og reisetid. Forskjellen på figurene er at vi i 4.10 og 4.11 ser nærmere på bruken i forhold til reisetid om vinteren, mens 4.12 og 4.13 viser bruken i forhold til reisetid om sommeren. Videre har vi tatt med i 4.11 og 4.13 de som benytter hytta mindre enn 100 døgn i året.

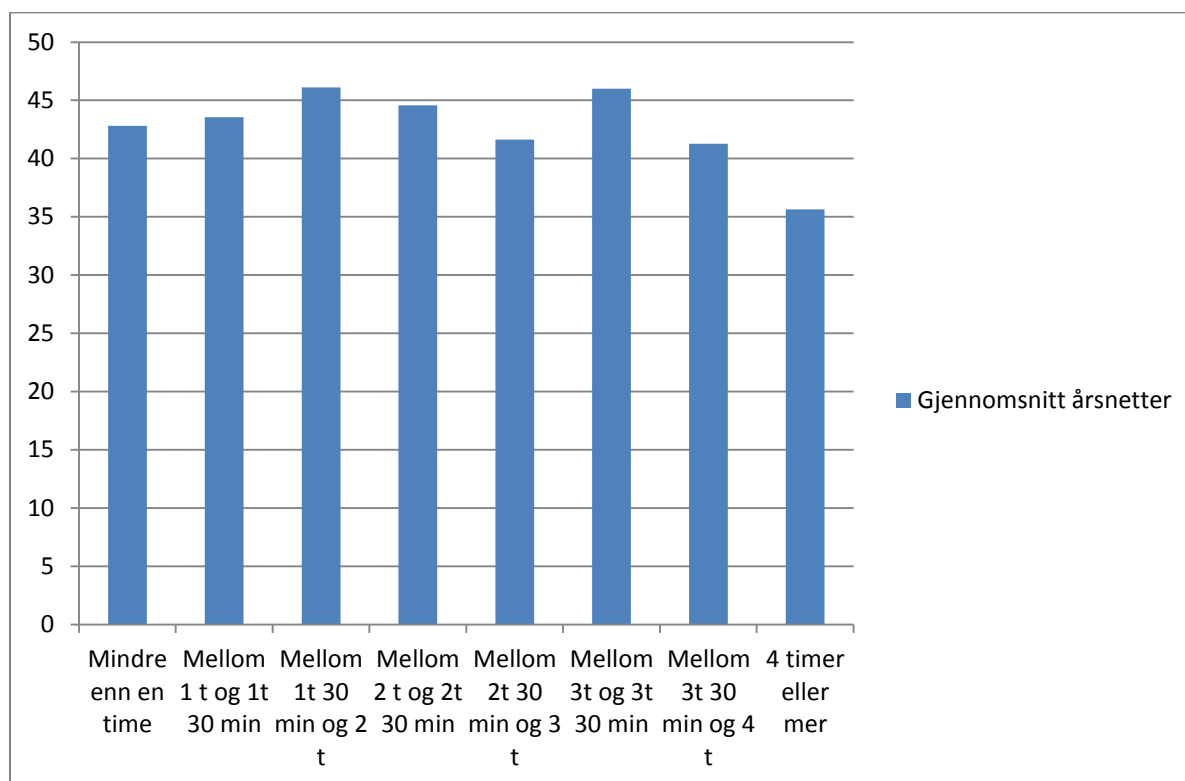
Generelt viser materialet at de som har kort reisetid (under 1 time) på vinteren benytter fritidsboligen mye, derav forskjellen mellom figur 4.10 og 4.11, og forskjellen mellom 4.10 og 4.12. Dette kan for eksempel skyldes forhold som ønske om å gå på ski, og at dette er enklere å få til fra fritidsboligen. Den samme tendensen finner vi ikke ved sommer.

Sommerbruken er generelt noe lavere enn vinterbruken og gir ikke samme utslag i reisetid og bruk. Vi ser av figur 4.10 og 4.12 at den generelle trenden er fallende hyttebruk slik vi har funnet i tidligere undersøkelser, mens ser vi på de som har en bruk under 100 døgn i året, figur 4.11 og 4.13 finner vi ikke den samme tendensen. Ved vinterbruk må en over 4 timers kjøretid til fritidsboligen før det gir et større utslag på bruken. Forskjellen utgjør omtrent 6 døgn.

Reisetid Vinter

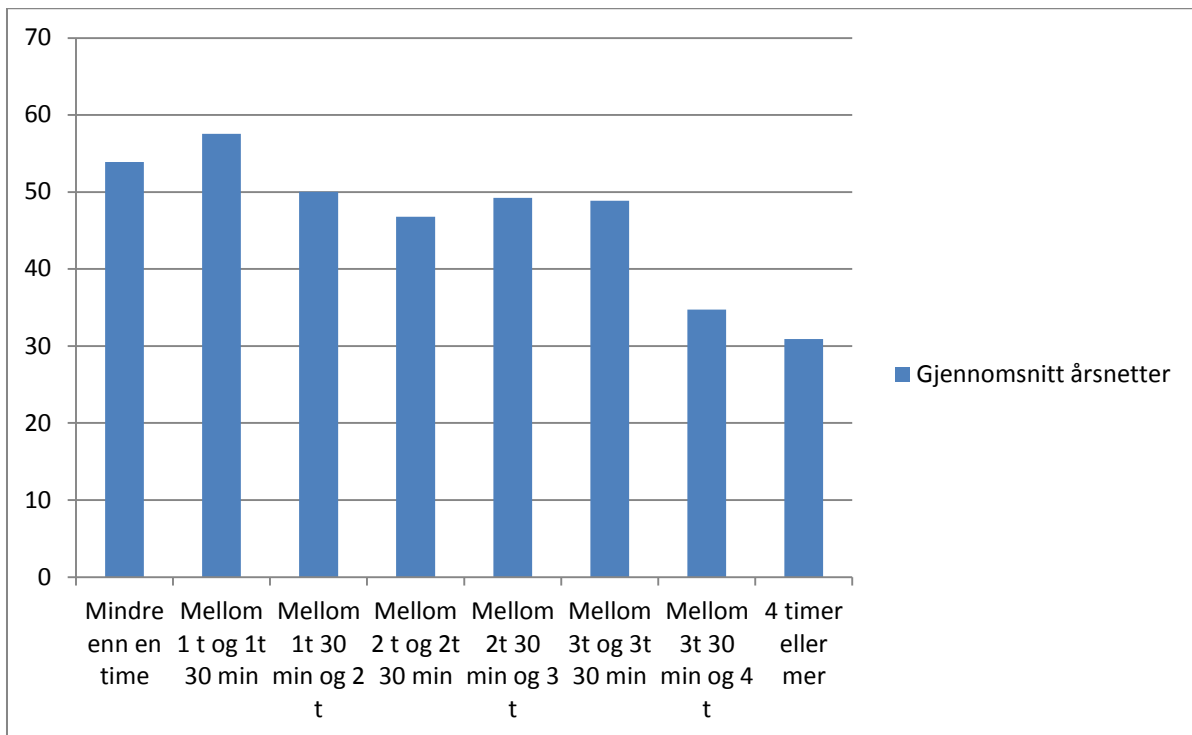

Figur 4.10: Bruksfrekvens i forhold til reisetid vinter

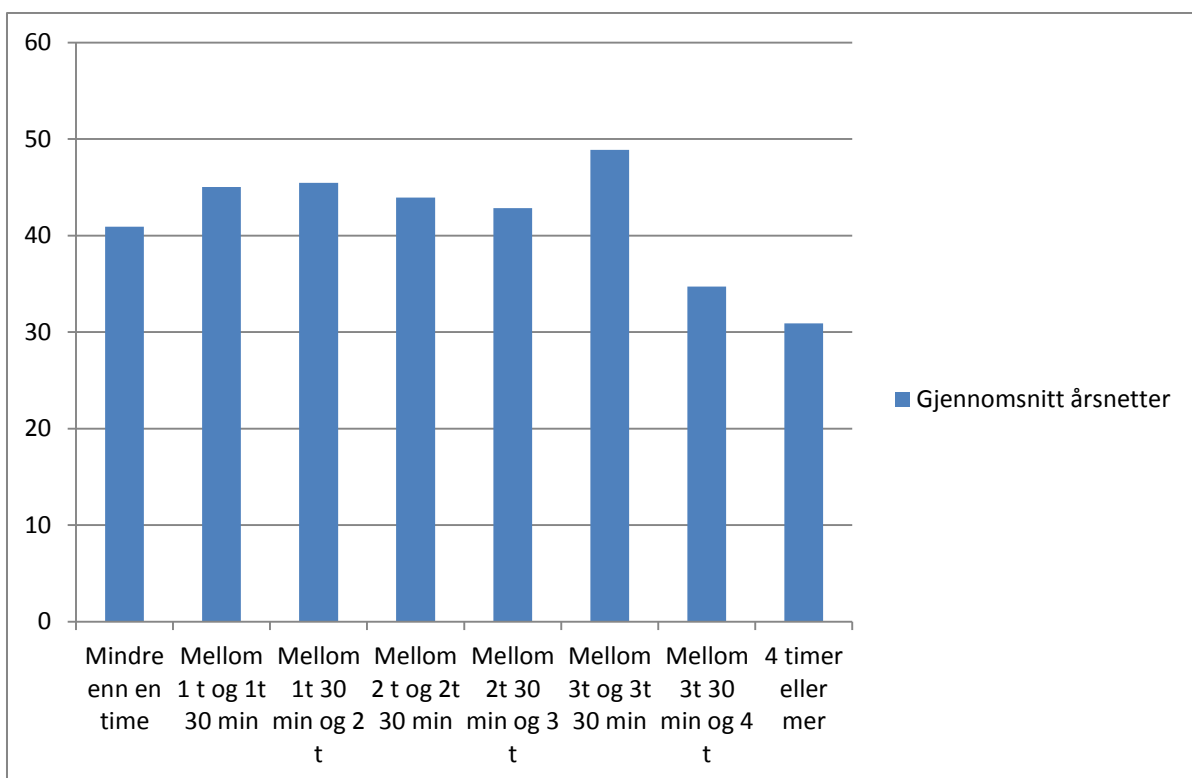

Figur 4.11: Bruksfrekvens i forhold til reisetid vinter ved bruk under 100 døgn

Reisetid Sommer

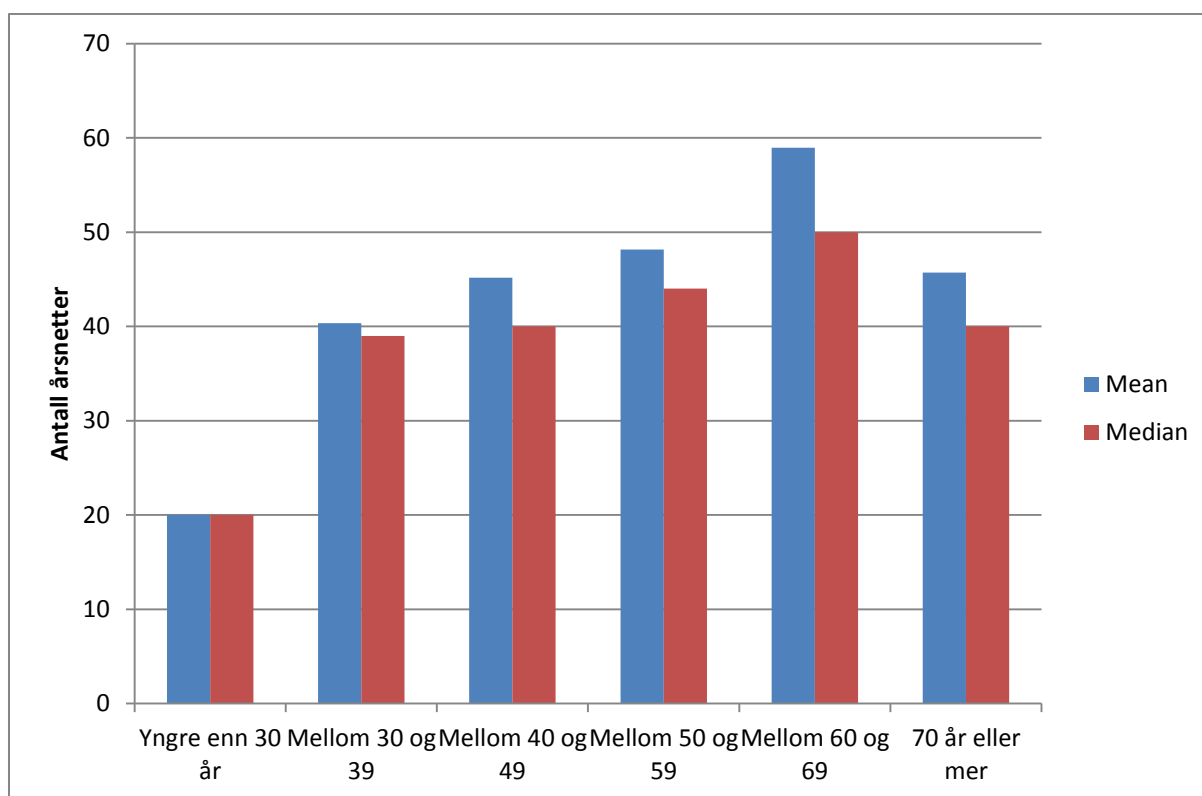
Figur 4.12: Bruksfrekvens i forhold til reisetid sommer

Figur 4.13: Bruksfrekvens i forhold til reisetid sommer ved bruk under 100 døgn

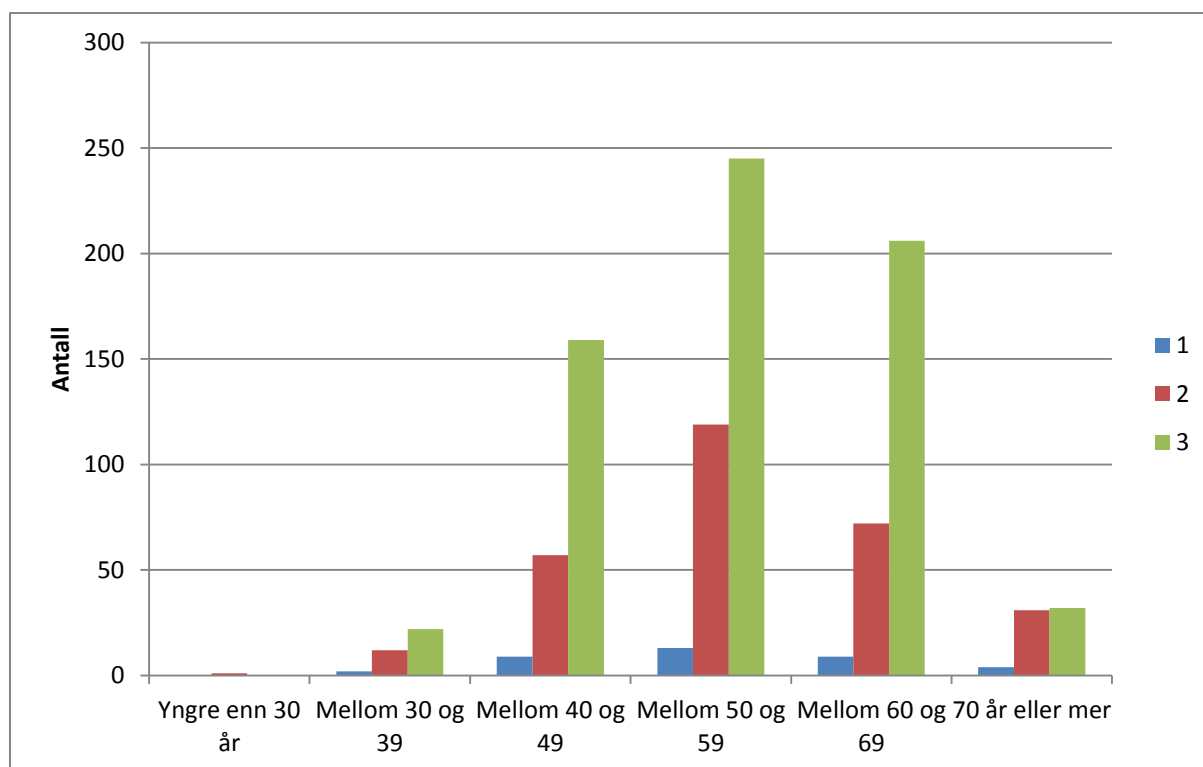
4.5 Bruksfrekvens i forhold alder

Figur 4.14 viser bruken av fritidsboligen i forhold til alder på hytteeier. Vi ser av figuren at de som er mellom 60 og 70 år har den høyeste bruken av hytta. De mellom 30 og 40 som en skulle anta var i kategorien for små barn bruker hytta en god del mindre enn gruppen som benytter hytta mest. Det er også interessant å legge merke til at bruken av fritidsboligen er jevnt stigende inntil man passer 70 år da reduseres bruken, men ikke mer enn til å ligge på samme bruk som de mellom 40 og 50 år.

Figur 4.14: Alder i forhold til bruk

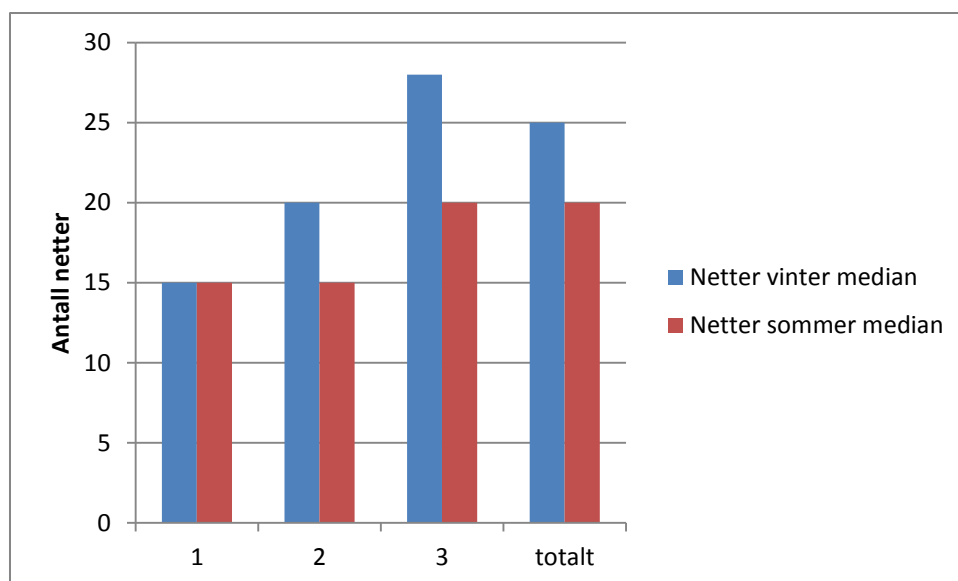
Ved å se på både standard på hytta og alder på hytteeier opp mot antallet hytter, gjengitt i figur 4.15, ser vi at det er flest hytter med høyest standard som er eid av de mellom 50 og 60 år. Dette samstemmer også godt med bruken, hvor vi også finner høyest bruk i denne kategorien, jf figur 4.14.

Figur 4.15: Alder og standard i forhold til antall hytter

4.6 Beregning av bruksfrekvens

Antallet bruksdøgn varierer i forhold til vinter- og sommerbruk. I tidligere undersøkelser har vi operert med fire sesonger, det har vi funnet lite hensiktsmessig grunnet at vårsesongen er forholdsvis kort og sommer og høstsesong kan på mange måter sees som barmarksesong hvor mange av de samme aktivitetene foregår, som for eksempel fotturer. I tidligere undersøkelser har barmarksesongen vært viktigere for hyttebruk enn vintersesongen, i denne undersøkelsen er det omvendt. Vintersesongen har nå en bruk som er 5 døgn høyere både ved median og gjennomsnittsberegninger for hytteeiers eget bruk. Denne forskjellen kan skyldes som nevnt i kapittel 2 en skjevhet i materialet hvor vi har fått med en større andel hytter med høy standard enn det egentlige snittet for Sigdal. Hytter som ikke har innlagt vann og strøm vil ha lavere bruksfrekvens, spesielt i vinterhalvåret enn hytter med høyt fasilitetsnivå (Velvin and Kvikstad, 2010, Velvin et al., 2013). Dette gjenspeiles også i dataene som er vist i figur 4.16, hvor hytter med lav standard har tilnærmet lik bruk vinter som sommer, mens som nevnt vinterbruken ved høy standard er høyere.

Figur 4.16: Standard i forhold til bruk

Vi skal nå se nærmere på antallet gjestedøgn for hele kommunen. Det finner vi ved å ta gjennomsnittet for respondentene og skalere opp tallmaterialet til å omfatte hele populasjonen i kommunen, totalt 4 480 hytter i Sigdal. Dette gir kun en indikasjon fordi vi antar en skjevhet hvor som tidligere nevnt, en overvekt av hytter med høy standard. Vi ønsker å beregne mest mulig eksakt ut fra tallmaterialet og vil derfor legge inn noen forutsetninger for å kunne beregne riktigst mulig antall gjestedøgn for hele kommunen.

For å få et mest mulig korrekt tall har vi som nevnt i kapittel 2.2, valgt å benytte median betraktninger også i enkelte deler av tallmaterialet for å få et mest mulig korrekt bilde av bruken. Tabell 4.2 viser følgende tall for kommunen; 52,9 bruksdøgn ved gjennomsnittsberegninger inkludert utlån og 45 bruksdøgn ved medianberegning.

Fra tidligere tallmateriale på Sigdal (Velvin et al., 2000, Velvin and Kvikstad, 2010) så var bruksfrekvensen på bruk i Sigdal på 26,2 døgn i 1995, 26,3 døgn i 2002. Ser vi på hytter uten fasiliteter ser vi at bruken er 30 døgn i året, noe som er høyere enn bruken for alle fasilitetstyper i 2002. Vi kan derfor anta at det har skjedd en generell endring i hyttebruken ved at hyttene i dag benyttes mer enn både ved hyttebruksundersøkelsene i 1995 og i 2002, men eksakt hvor mye mer det generelt er for Sigdal kan vi ikke beregne.

Vi kan anta at høystandardhyttene (Kategori 3) i kommunen vil gjenspeiles i en medianbruk på 48 døgn og lavstandardhyttene (Kategori 1) en medianbruk på 30 døgn. Ettersom vi ikke

vet hvor mange det er i hver kategori i kommunen kan vi ikke anslå hvor stor bruken vil være. I 1995 (Velvin et al., 2000) hadde 4 % av hyttene vannklosett. I denne undersøkelsen med dette tallmaterialet er andelen rundt 66 %. Det er med stor sannsynlighet en skjevhet i materialet som kommentert flere ganger tidligere. Vi forsøker å kompensere for denne skjevheten ved også å beregne bruken knyttet til hver standardkategori.

Antar vi at alle høystandardhyttene i kommunen er representert i denne undersøkelsen, det betyr at i utvalget på 1805 vil andelen høystandard utgjøre 1202 hytter totalt. Dette representerer da andelen i utvalget og for hele kommunen som helhet. Ved videre å anta følgende fordeling av standard 1 og 2 som identisk for hele kommunen som i denne undersøkelsen vil vi få følgende tallmateriale

Standard	Prosentvis andel i utvalget	Andel hytter i utvalget	Andel i hver kategori for kommunen som helhet
Standard 1	3,7 %	73	370
Standard 2	29,1 %	530	2 908
Standard 3	66,3 %	1 202	1 202
Totalt	100 %	1805	4 480

Tabell 4.1: Andel hytter fordelt for hver kategori standard

Tabell 4.1 representerer andelen hytter i de ulike standardkategoriene ut fra vår beregning¹. I tabell 4.2 har vi sett nærmere på bruken innenfor hver standardkategori i tillegg til totaltall. Dette vil ha betydning når vi genererer opp tallmaterialet for hele kommunen. Sammenligner vi antall gjestedøgn i undersøkelsen i 1996 (Velvin et.al 2000) og undersøkelsen i 2002 (Velvin, 2004, Velvin and Kvikstad, 2010), med henholdsvis 217 000 og 346 000 gjestedøgn, i forhold til andelen gjestedøgn basert på totaltallene uten korrigeringer viser medianbruken 660 000 gjestedøgn. Med korrigeringer for standard gjengitt i tabell 4.3 er gjestedøgnandelen ved medianbetraktning 570 000.

¹ Det er indikasjoner etter samtale med Hellig Kolbjørnsrud, leder av Tempelseter vann og avløpsselskap as, at vår beregnede andel høystandardhytter er for liten for kommunen som helhet. Kolbjørnsrud mener andelen for kommunen som helhet er rundt 2000 hytter, noe som skulle tilsi rundt 50 % høystandardhytter i kommunen. Selv om denne kvalitative vurderingen kan være mer riktig enn vårt anslag, har vi likevel valgt å ta med vår beregning og bygge videre tallmateriale på dette i tabell 4.3. I tabell 4.2 kommer totaltallene hvis utvalget gjenspeiler en speiling av totalpopulasjonen, noe som er noen flere høystandardhytter enn Kolbjørnsrud indikerer.

Andelen hytter har økt betydelig fra 2002 hvor det var 3 485 hytter til det i dag er 4 480 hytter. Slik at en del av økningen i gjestedøgn skyldes økt hyttebestand, mens det også er en øking i bruken av hyttene. Denne økningen skyldes både en standardheving av hyttene i kommunen som gir økt bruk, samtidig som tallmaterialet indikerer generelt en økning i bruk.

	Gj.snitt	Median	Standard- avvik	Antall
Standard 1				
Eget bruk vinter	17,3	15,0	10,9	37
Eget bruk sommer	14,7	15,0	9,8	37
Bortlånt	2,8	0,0	5,0	621
Sum årsnetter	34,8	30,0		
Standard 2				
Eget bruk vinter	20,3	20,0	13,9	292
Eget bruk sommer	19,0	15,0	15,2	292
Bortlånt	2,8	0,0	5,0	621
Sum årsnetter	42,1	35,0		
Standard 3				
Eget bruk vinter	31,5	28,0	17,7	665
Eget bruk sommer	24,4	20,0	18,1	665
Bortlånt	2,8	0,0	5,0	621
Sum årsnetter	58,7	48,0		
Gjennomsnitt for summen av alle 3 standardkategoriene				
Eget bruk vinter	27,7	25,0	17,3	665
Eget bruk sommer	22,5	20,0	18,3	665
Bortlånt	2,8	0,0	5,0	621
Sum årsnetter totalt	52,9	45,0		
Personer per bruksdøgn vinter	3,63	3,75	1,89	908
Personer per bruksdøgn sommer	3,18	3,00	1,71	911
Gjestedøgn vinter totaltall	97	88	81	
Gjestedøgn sommer totaltall	71	60	75	
Sum gjestedøgn for totaltall	168	148		
Antall private hytter	4 480	370		
Totalt antall gjestedøgn	752 640	663 040		
Avrundet	750 000	660 000		

Tabell 4.2: Antall gjestedøgn for hytteeiers eget bruk og utlån av egen hytte

	Gj.snitt	Median
Standard 1 Sum årsnetter	34,8	30,0
Standard 2 Sum årsnetter	42,1	35,0
Standard 3 Sum årsnetter	58,7	48,0
Personer per bruksdøgn	3,41	3,37
Antall private hytter standard 1	370	370
Gjestedøgn totalt ved standard 1	43 907	37 407
Antall private hytter standard 2	2908	2908
Gjestedøgn totalt ved standard 2	417 475	342 999
Antall private hytter standard 3	1202	1202
Gjestedøgn totalt ved standard 3	240 601	194 436
Totalt antall gjestedøgn	701 983	574 841
Avrundet	700 000	570 000

Tabell 4.3: Antall gjestedøgn for hytteeiers eget bruk og utlån av egen hytte korrigert for standard

Det hefter stor usikkerhet med dette tallmaterialet når det genereres opp til hele populasjonen. Vi er statistisk rimelig sikre på bruken innenfor hver standardkategori, men hvor mange hytter det er innenfor hver kategori er svært vanskelig å ha en formening om, jf diskusjon i fotnote side 38, når vi ikke har en totalpopulasjonsundersøkelse eller som tidligere påpektutvalget gjenspeiler ikke totalpopulasjonen. Forskjellen basert på vår antagelse og ved antagelse om ingen forskjell mellom utvalg og populasjon utgjør omtrent 100 000 gjestedøgn.

5. Økonomisk betydning

I dette kapitlet ser vi nærmere på den økonomiske betydningen for kommunen av det hyttebaserte reiselivet. Først ser vi på hvor mange kroner som legges igjen hvert døgn før vi anslår verdiskapingen for de private hyttene.

5.1 Den økonomiske betydningen av hyttebasert reiseliv

Vi spurte respondentene om å angi hvor mange kroner man brukte i hyttekommunen ved siste ferieopphold og siste helgeopphold på hytta. Dette tallmaterialet er bearbeidet og gjengitt i tabell 5.1 og 5.2. I tabellene presenterer vi både gjennomsnittlig verdiskaping og median verdiskaping i form av hvor mye fritidsboligeieren bruker på varer og tjenester lokalt i kommunen.

I tabell 5.1 har vi gjengitt døgnforbruket per hytte og årsforbruket for den enkelte hytte basert på totaltall og mediantall. Vi kan ikke beregne det totale forbruket for hytteeieren, kun det som skjer lokalt i forbindelse med hyttebruken. Metodisk har vi gjort det slik at vi spør etter hvor mye hytteeieren og de som var med på hyttetur har brukt i kommunen ved siste ferieopphold og siste helgeopphold. I tillegg spør vi etter antall dager de opphold seg ved disse to anledningene.

Vi har i tillegg for å undersøke om det er forskjeller i forbruket, sett nærmere på de som ved siste ferie/ helgeopphold har et forbruk under 100 000. Bakgrunnen er fra tidligere undersøkelser, hvor vi har sett at hytteeiere bygger på og vedlikeholder hytta. Dette gjøres til ulike tider og representerer som oftest lokal verdiskaping. Noen av de som har et forbruk over 100 000 har mest sannsynlig hatt denne type forbruk. Slik at et mest mulig «riktig bilde» hvor også vedlikeholdskostnader kommer med, er antagelig medianen av årsforbruket for alle. Dette er 16 000 kr per hytte når vi ser på totaltallene. Dette tallmaterialet vil gjelde kun for den undersøkte populasjonen og ikke kommunen som helhet.

	Snitt alle	Snitt forbruk for de som har brukt under 100 000	Median alle	Median forbruk for de som har brukt under 100 000
Årsnetter	50,2	45,9	45,0	40
Døgnforbruk	738	482	414	350
Årsforbruk	44 273	21 882	16 024	13 000

Tabell 5.1: Døgn og årsforbruk for hytter

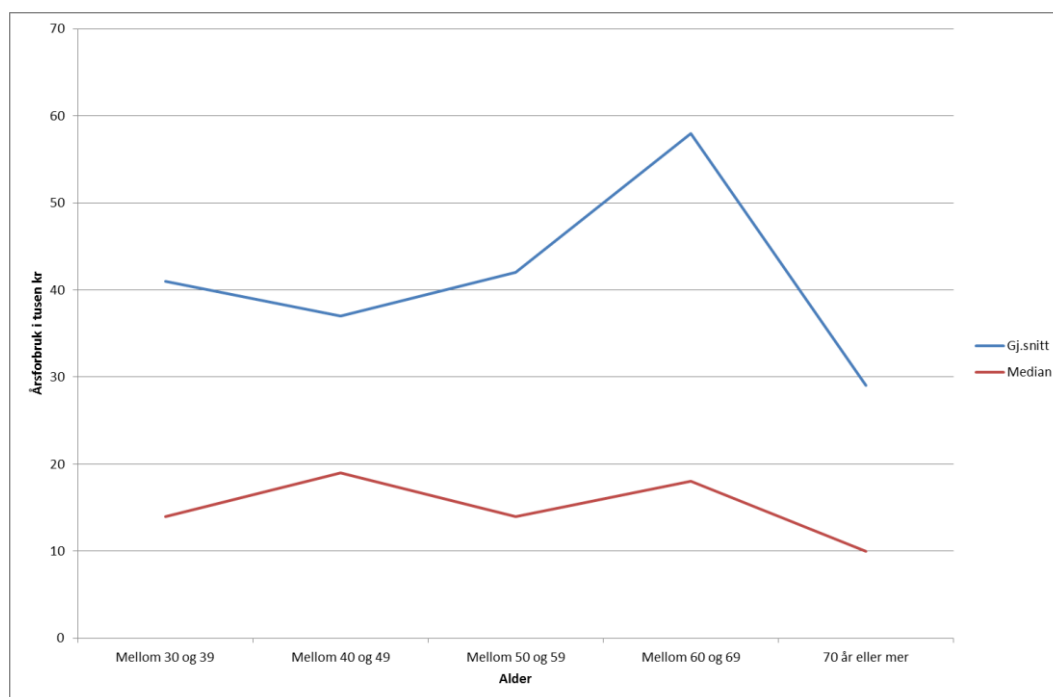
Når vi aggregerer tallmaterialet til å gjelde hele kommunen vil etter vår mening et riktigere bilde være å ta mediantallene for hver standard kategori opp mot antallet hytter i den enkelte standardkategori. Dette tallmaterialet fremkommer i tabell 5.2 hvor total lokal verdiskaping ved medianbetraktninger utgjør 58 millioner kroner. Vi ser av tabellen, at avhengig av metodikken vil tallmaterialet variere fra nesten 200 millioner til 58 millioner. Omsetningen ved medianbetraktningen representerer etter vår oppfatning et rimelig godt anslag ut fra våre metodiske diskusjoner i kapittel 2 og ved hyttebruk i kapittel 4.6, og i dette kapitlet.

	Gj.snitt	Median
Standard 1 årsforbruk	16 121	6 875
Standard 2 årsforbruk	29 056	10 000
Standard 3 årsforbruk	52 367	22 000
Totaltall	44 273	16 024
Antall private hytter standard 1	370	370
Verdiskaping ved standard 1	5 964 770	2 543 750
Antall private hytter standard 2	2908	2908
Verdiskaping ved standard 2	84 494 848	29 080 000
Antall private hytter standard 3	1202	1202
Verdiskaping ved standard 3	62 945 134	26 444 000
Total verdiskaping	198 343 040	71 787 520
Total verdiskaping korrigert for standard	153 404 752	58 067 750
Avrundet total verdiskaping korrigert for standard	153 000 000	58 000 000

Tabell 5.2: Beregning av total verdiskaping knyttet til fritidsboliger

Vi har også sett på hvordan forbruket varierer i forhold til alder som er gjengitt i figur 5.1, her har vi brukt totaltallene, da det er mest interessant å se på hvordan forbrukets størrelse varierer innenfor hver alderskategori. Som vi ser av figuren viser gjennomsnittsverdier at

forbruket øker frem til man er 70 år for deretter å reduseres, dette samsvarer med Velvin et.al (2013) og Mehmetoglu (2007). Ved medianbetraktninger blir bildet noe mer nyansert ved at forbruket er nesten likt uansett alder foruten de over 70 år som har et noe mer redusert forbruk.

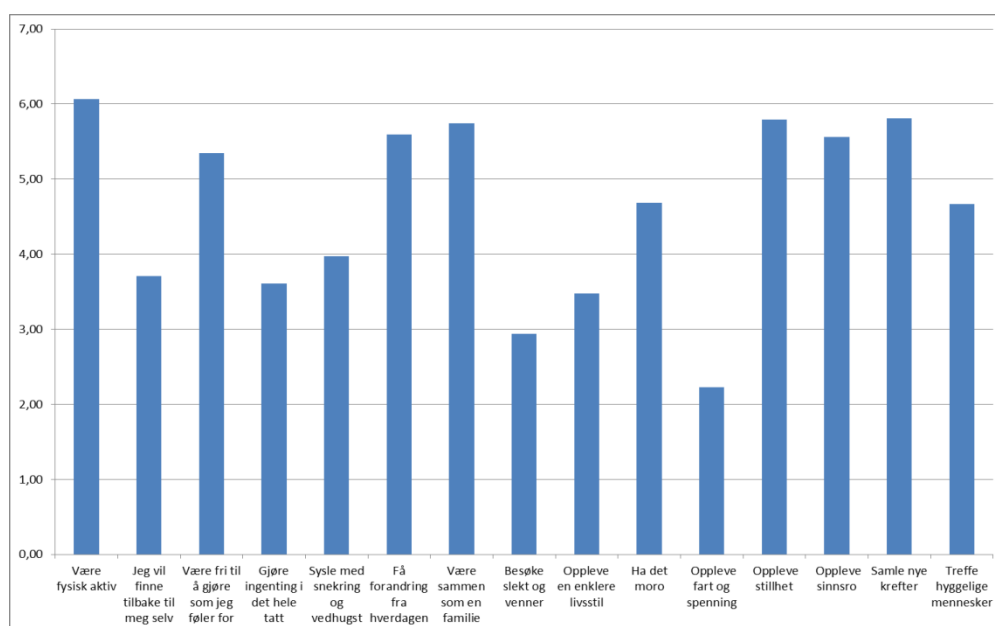
Figur 5.1: Årsforbruk totaltall sett mot alderskategorier

6. Hvorfor reiser hytteeieren på hytta og utvikling i kommunen

I dette kapitlet skal vi se nærmere på mer personlige egenskaper for hytteeieren som hva hytteeieren ønsker å få ut av et opphold på hytta. Det kan gi implikasjoner for hvordan man bør tilrettelegge i form av reguleringsplaner, og kan gi innspill til næringslivet på hva som anses som viktige verdier for hytteeieren. I en undersøkelse av Kaltenborn et.al (2005) fant de ut at de viktigste grunnene til å ha hytte, var friluftaktiviteter, nærhet til natur og rekreasjon.

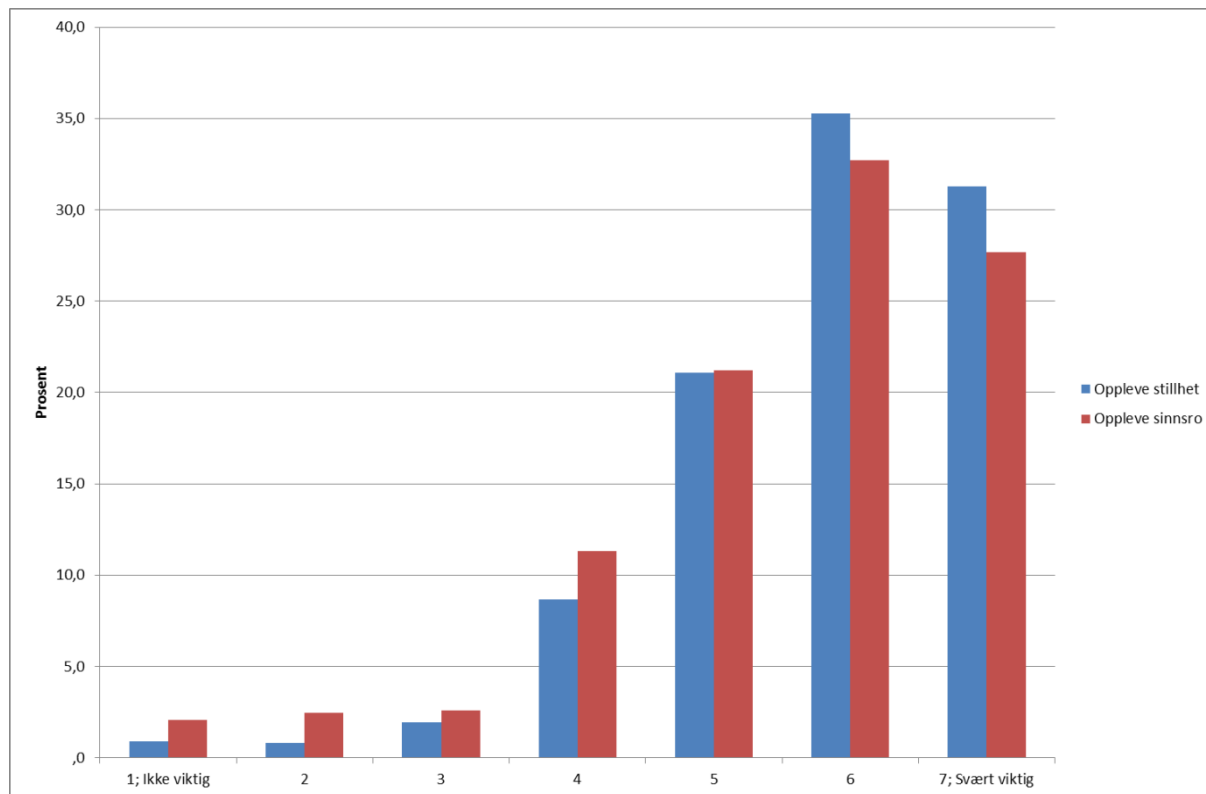
6.1 Hva ønsker fritidsboligeieren å få ut av hytteoppholdet

Vi har også undersøkt hva hytteeieren ønsker å få ut av oppholdet på hytta. I figur 6.1 har vi gjengitt de undersøkte parameterne. Det er tre områder som skiller seg ut, og i motsetning til Kaltenborn et. al (2005) har vi valgt i større grad å se på det personlige verdigrunnlaget. Vi har tidligere i rapporten påpekt både rekreasjon og friluftaktiviteter som skigåing i løyper og fotturer som viktig for hyttebruk. Det personlige verdigrunnlaget som hytteeierne rapporterer som viktigst er; Det er å være aktiv, få forandring fra hverdagen og oppleve stillhet.

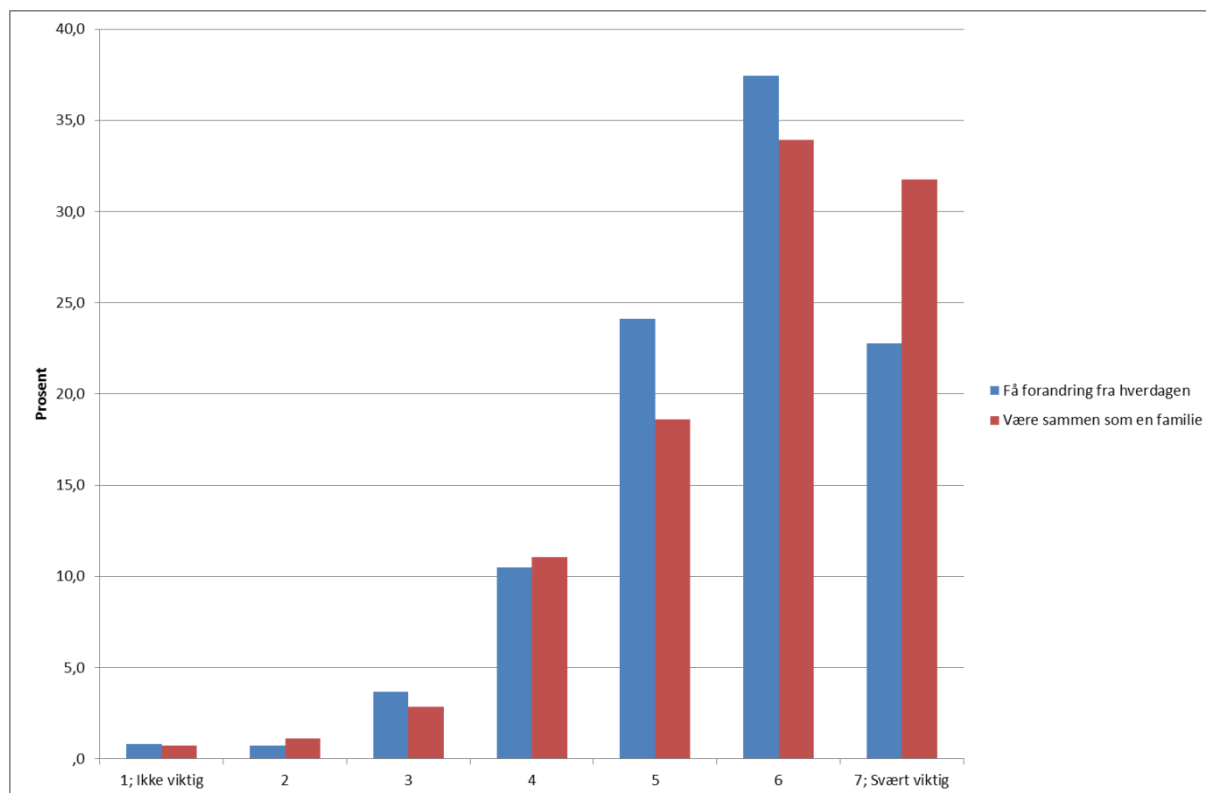
Figur 6.1: Hva ønsker hytteeieren å holde på med når de er på hytta

Vi har i figurene 6.2 til 6.5 vist hytteeiernes egne rapporteringer på det vi oppfatter som viktig personlig verdigrunnlag for hytteeiere. Som vi ser av figurene, vurderes alle disse parametrene som mer enn middels viktig for flesteparten av hytteeierne.

Figur 6.2: Hytteeierens forhold til stilhet og sinnsro

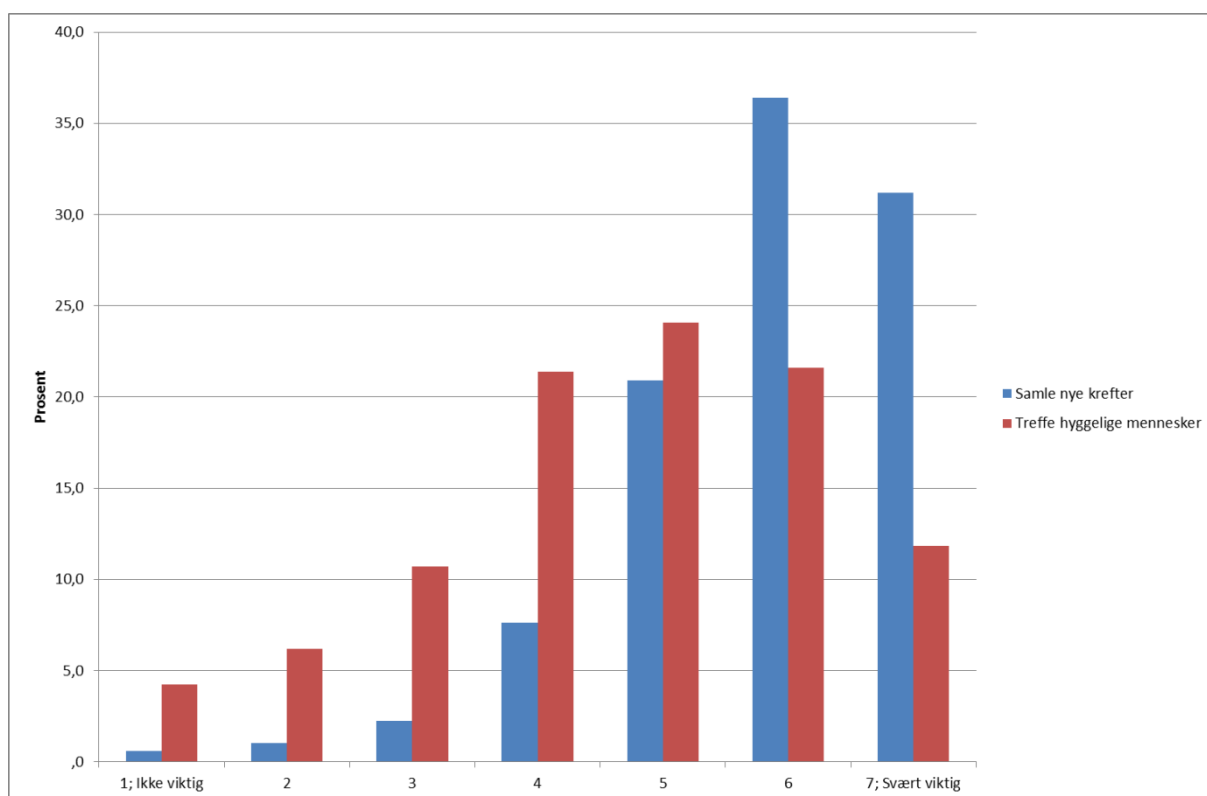
Hele 85 % av hytteeierne vurderer det som mer enn middels viktig å oppleve stilhet og sinnsro når de er på hytta. Dette bør gi klare indikasjoner til kommunen vedrørende aktiviteter rettet mot fritidsbeboerne. Tidligere i rapporten har vi nevnt at det er liten interesse for motorsport. Ved å legge til grunn de personlige verdiene knyttet til ro og stilhet opp mot motorsport er dette diametralt forskjellige verdigrunnlag særlig i forhold til et ønske om motorsportaktivitet som for eksempel snøscooter.

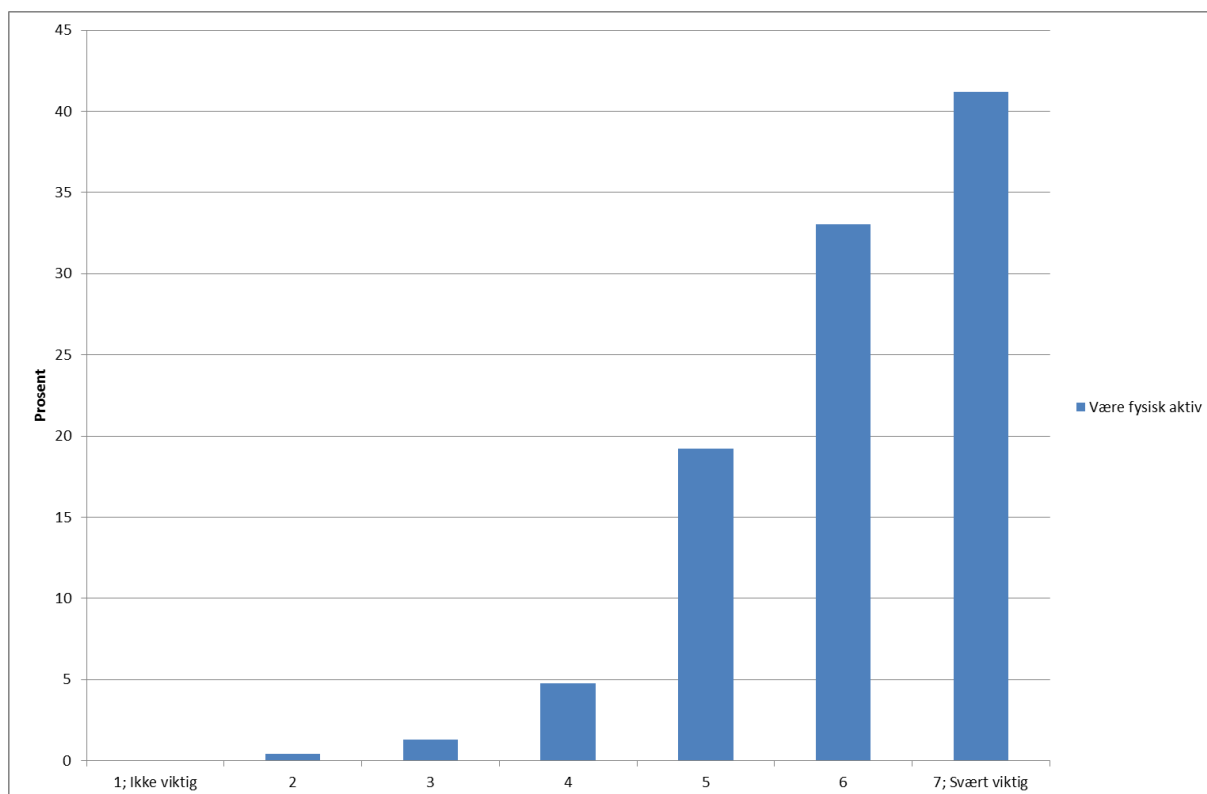
Figur 6.3: Hytteeierens forhold til sosiale relasjoner og forandring fra hverdagen

I figur 6.3 ser vi at hytteeierne er opptatt av å få forandring fra hverdagen. Sammenstiller vi dette med viktigheten av naturskjønt landskap, kan vi anta at naturen er en viktig premis for hytteeierne, samtidig som både figur 6.3 og 6.4 fremhever familiære verdier og sosiale relasjoner som viktige verdier. Det kan tyde på at hytta er en sosial møteplass hvor familien er samlet og gode venner kan komme på besøk. Dette gjenspeiler seg også i viktigheten av å treffe hyggelige mennesker. Hytta skal være et sted hvor en kommer bort fra mas og kjas i hverdagen, og oppleve positive verdier. Rekreasjon er derfor en viktig faktor som samsvarer med de personlige verdiene.

Figur 6.5 viser at det å være aktiv, er en viktig personlig verdi samtidig som det indikerer et ønske om en aktiv livsstil. Rundt 94 % mener det er mer en middels viktig å være aktiv når man er på hytta samtidig som at det indikerer ønske om en aktiv livsstil.

Figur 6.4: Hytteeierens forhold til rekreasjon

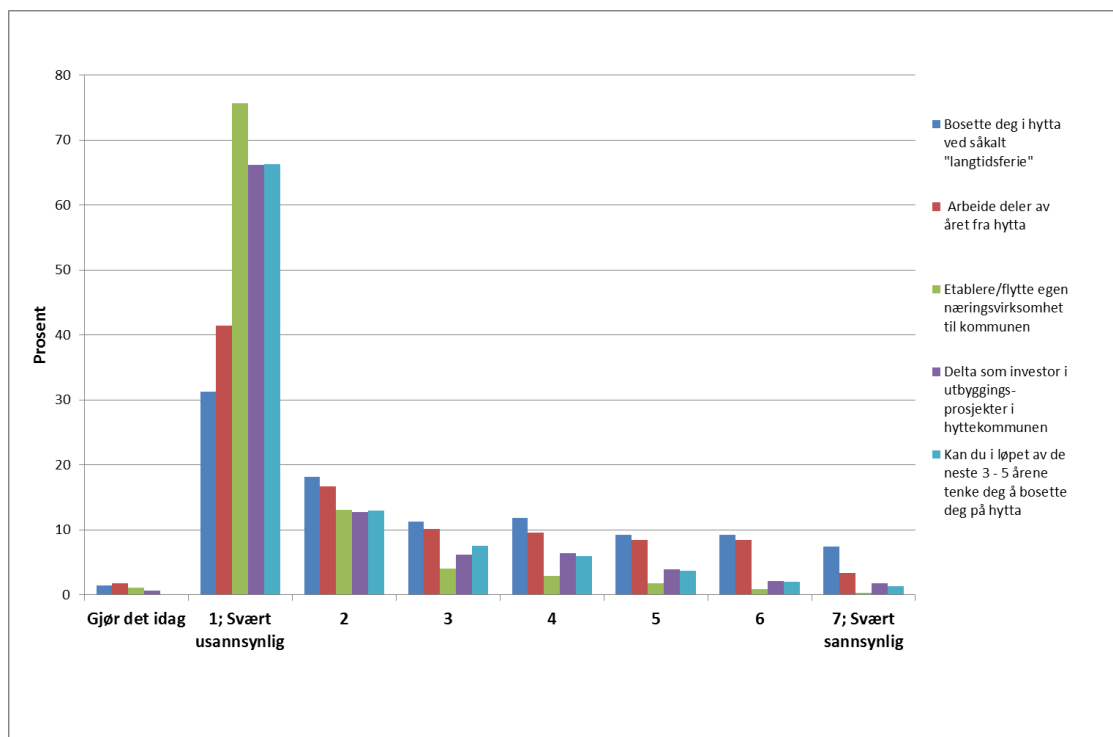

Figur 6.5: Hytteeierens forhold til å være aktiv

6.2 Hytteeiers fremtidige vurderinger av hyttebruk og forhold til hyttekommunen

En forutsetning for bruk av hytta over lengre tid eller bruk av hytta til å arbeide fra forutsetter at hytta har en viss grad av fasiliteter, i hvert fall hvis hytteeier tenker på å flytte til kommunen og bruke hytta som midlertidig eller fast bosted. Vi spurte derfor om en rekke forhold som har betydning for kommunen og næringslivet både i forhold til ønsket om å bosette seg i kommunen og om hytteeier kunne tenke seg en mer aktiv rolle i næringslivet i kommunen. I figur 6.6 har vi gjengitt svarene fra respondentene og generelt kan vi si det er liten interesse for både å flytte til kommunen eller bedrive noen form for næringsvirksomhet i kommunen.

Det er likevel viktig å legge merke til at for en kommune som er liten og har en reduksjon i befolkningstilveksten, kan slik som de syv personene som svarer at de kan tenke seg å bosette seg på hytta faktisk bety en viktig tilvekst til kommunen. Videre er det viktig å legge merke til at det også er en del som kan tenke seg å benytte hytta til langtidsferie eller å arbeide fra hytta. Hovedtendensen i materialet sier oss at hytta hovedsakelig er til for rekreasjon og som en bolig nummer to.

Figur 6.6: Vurdering av faktorer som har betydning for hyttebruk og økonomisk faktorer for Sigdal kommune

7. Oppsummering og anbefalinger

For å få til en bærekraftig hytteutvikling, som gir varige lokale arbeidsplasser og styrke bosetting i distriktene, har vi med basis i tidligere undersøkelser, litteraturstudie og funn i denne undersøkelsen påpekt tre områder som kan være med på å øke den lokale verdiskapingen.

7.1 Tiltak for å øke bruksfrekvensen for eksisterende hytteeiere

Undersøkelsen viser flere bruksdøgn blant de hytteeiere som har høy standard på sine hytter. Det vil derfor være et viktig tiltak for generelt økt bruksfrekvens på samtlige hytter å tilrettelegge for standardheving av eksisterende hytter.

I denne undersøkelsen ser vi at det er mange som har høy standard på hyttene, og vi antar som påpekt i kapittel 5 at materialet omfatter de som har høy standard og i mindre grad de som har lavere standard på hyttene. I undersøkelsen kommer det frem at for hytteeierne er det mindre viktig med en enklere livstil. Dette indikerer at hytteeierne er opptatt av komfort, noe standardheving av eksisterende hytter vil medføre, noe som igjen kan være med på å øke hyttebruken.

En tilrettelegging vil få økt lokal verdiskapning fordi bruken øker og derved hva som legges igjen lokalt i kommunen. I materialet er det funn som sier at en del hytteeiere bruker over 100 000 ved sitt siste ferie eller helgeopphold, det indikerer at de benytter lokalsamfunnet.

Undersøkelsen viser at det er de naturbaserte aktivitetene som betyr mest for hyttebruk i likhet med tidligere undersøkelser. Det betyr at spesielt næringsliv og kommunene må se på hvordan de i samarbeid kan tilrettelegge for bedre skiløyper og turstier. Oppkjørte skiløyper og tilrettelagte turstier er viktige for hyttebruk sammen med å oppleve stillhet og naturskjønt landskap

Reisetiden fra hjemsted til hytta vinterstid påvirker bruken av hytta i større grad enn på sommerstid. Korrigerer vi for de som benytter hytta under 100 døgn finner vi ikke et like tydelig mønster. Det er tydeligst at de som benytter hytta over 100 døgn har svært kort

reisevei. En måte myndighetene regionalt og nasjonalt kan påvirke bruken av hyttene på er å bedre veiforbindelsen og kvaliteten på veien til hytteområdene, det gjelder både hovedveier og lokale veier mot hytteområdene. Både for å redusere reisetid og fordi hytteeierne påpeker viktigheten av gode veier for hyttebruk.

7.2 Tiltak for å øke hytteeiers bruk av varer og tjenester lokalt

En av de ”viktigste teser” innenfor teorier omkring reiselivets økonomiske effekter lokalt er at «reiselivets overrisslingseffekter er en funksjon av den service og de tilbud som tilbys på stedet». Nesten alle former for reiselivsforbruk er tilbudsavhengige. Det går derfor ikke an å forvente høye lokale innkjøpsandeler i områder med svært lavt servicetilbud. Variasjon i det lokale tilbudets bredde og kvaliteten på dets tjenester har stor betydning for hvordan hytteeierne bruker det - men viktigst er naturligvis at et tilbud i det hele tatt eksisterer. Det betyr at det må bygges ut tilbud lokalt og regionalt eller forbedre eksisterende tilbud.

En måte å få lojale og stabile kunder på, er å utvikle tilbud hytteeierne er villig til å benytte. Da må det være profesjonalitet knyttet til driften, slik som sikkerhet for at butikk/ tjeneste er tilgjengelig når hytteeieren reiser opp og ned fra hytta. Det kan også være så enkelt at tilbudet ikke er synlig ovenfor hytteeierne. Da må en mer markedsrettet profilering av tilbudene i kommunen til for at hytteeiere skal bli oppmerksom på hva som finnes av tilbud og tjenester.

7.3 Fremtidsperspektiv

For å få til høy lokal verdiskaping også etter byggeperioden bør kommune, næringsliv og grunneiere ha et bevisst forhold til hva som skal til for å få til økt lokal verdiskaping rundt hyttebasert reiseliv. Kommunen har et særskilt ansvar i så måte for å ha en ”bevisst hyttepolitikk”. Det gjelder spesielt forhold knyttet til størrelse på hytter, estetikk, tilretteleggelse for næringsmessige forhold for høy lokal verdiskaping. Videre bør synliggjøring og de implikasjonene det medfører å omregulere hytta midlertidig til bolig komme frem. Når andelen høystandardhytter øker i kommunen kan dette være et alternativ. Det er i dag 65 brukere som benytter hytta mer enn 100 døgn i året. Disse er potensielle fremtidige innbyggere i kommunen.

Tidligere undersøkelser har vist at hytter som har et tettsted med handelsmuligheter i nærheten, legger igjen større lokal omsetning enn hytter som ikke har et tilsvarende tilbud i nærheten (Velvin et al., 2013). Det betyr at kommunen og utbyggere allerede på planleggingsstadiet bør sørge for å legge hytter i tilknytning til eksisterende handelssentrum eller vurdere opprettelse av nye vare og tjenestetilbud i nærheten istedenfor å «spre hytter rundt i hele kommunen».

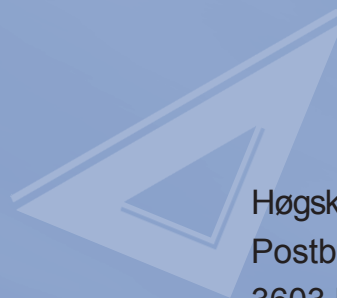
Hytter som bygges i dag har stort sett høy standard. I en fremtidsrettet og bærekraftig hytteutvikling bør det tilstrebes at ny hytteutbygging skjer i form av fortetting slik at en kan tilrettelegge for bruk av vann og avløpsanlegg. En slik utbygging gir en miljømessig profil, lavere kostnader og ikke minst vil en slik utbygging ivareta det som hytteeierne anser som den viktigste kvaliteten ved hyttebruk, de naturbaserte aktivitetene i form av naturskjønt landskap. Dette kan være et riktig tiltak i reguleringsplaner for å opprettholde lokal bærekraft på flere dimensjoner av bærekraftsbegrepet.

Litteraturliste

- ENGESET, M. G. & VELVIN, J. 2004. *Næringsmessig reiselivsanalyse: en vurdering av konsekvensene av en utbygging av Norefjell vest*, Kongsberg, Høgskolen i Buskerud.
- ERICSSON, B. & GREFSRUD, R. 2005. Fritidshus i innlandet: Bruk og lokaløkonomiske effekter. Lillehammer: Eastern Norway Research Institute.
- FLOGNFELDT, J. T. 2004. Second Homes as a Part of a New Lifestyle in Norway. In: HALL, C. M. & MÜLLER, D. K. (eds.) *Tourism, mobility and second homes: between elite landscape and common ground*. Clevedon: Channel View Publications.
- FLOGNFELDT, T. 1996. Hvordan gjøre fritidshusene lønnsomme for bygda? In: AASBRENN, K. (ed.) *Opp og stå, gamle Norge : 16 artikler om distriktspolitikk og lokalt utviklingsarbeid*. Oslo: A/S Landbruksforlaget.
- FRANKFORT-NACHMIAS, C. & NACHMIAS, D. 1996. *Research methods in the social sciences*, London, Arnold.
- HOOGENDOORN, G., MELLETT, R. & VISSER, G. 2005. Second Homes Tourism in Africa: Reflections on the South African Experience. *Urban Forum*, 16, 112-154.
- HOOGENDOORN, G. & VISSER, G. 2010. The role of second homes in local economic development in five small South African towns. *Development Southern Africa*, 27, 547-562.
- KALTENBORN, B. P., ANDERSEN, O. & NELLEMAN, C. 2009. Amenity development in the Norwegian mountains: Effects of second home owner environmental attitudes on preferences for alternative development options. *Landscape and Urban Planning*, 91, 195-201.
- KALTENBORN, B. P., BJERKE, T., THRANE, C., ANDERSEN, O., NELLEMAN, C. & EIDE, N. E. 2005. *Holdninger til hytteliv og utvikling av hytteområder: resultater fra en spørreskjemaundersøkelse*, Lillehammer, NINA.
- MEHMETOGLU, M. 2007. Nature-based Tourists: The Relationship Between their Trip Expenditures and Activities. *Journal of Sustainable Tourism*, 15, 200-215.
- SOLTVEDT, L. P. & VELVIN, J. 2000. *Hytteliv i Sigdal: utvikling av bærekraftige bygdesamfunn : en oppfølging av hytteundersøkelsen fra 1996*, Kongsberg, Høgskolen i Buskerud.
- VELVIN, J. 2004. *Bærekraftig hytteutvikling: en kartlegging av hytteeieres holdninger til miljø og energi*, Kongsberg, Høgskolen i Buskerud.
- VELVIN, J. 2006. *En kartlegging av hyttebasert reiseliv i Trysil som ledd i økt lokal verdiskaping*, Kongsberg, Høgskolen i Buskerud.
- VELVIN, J., DRAG, E. & SOLTVEDT, L. P. 2000. *En kartlegging av hytteturisme som ledd i utvikling av bærekraftige bygdesamfunn: en rapport fra Hyttebruksundersøkelsen i Sigdal og Krødsherad kommuner*, Kongsberg, Høgskolen i Buskerud.
- VELVIN, J. & KROGH, E. 2012. Naturoppfatning og turisme -implikasjoner for rural turistbasert næringsutvikling. *Utmark - tidskrift for utmarksforskning*, 12.
- VELVIN, J. & KVIKSTAD, T. M. 2010. Second homes eller den tradisjonelle hytta?: hva genererer det hyttebaserte reiselivet av økonomisk verdiskaping i den enkelte hyttekommune i Buskerud. *Rapporter*. Kongsberg: Høgskolen i Buskerud.
- VELVIN, J., KVIKSTAD, T. M., DRAG, E. & KROGH, E. 2013. The impact of second home tourism on local economic development in rural areas in Norway. *Tourism Economics*, 19, 689-705.
- WITOSZEK, N. 1998. *Norske naturmytologier: fra Edda til økofilosofi*, Oslo, Pax.
-

Tekster fra HiBus skriftserier kan skrives ut og videreformidles til andre interesserte uten avgift.

En forutsetning er at navn på utgiver og forfatter(e) angis- og angis korrekt. Det må ikke foretas endringer i verket. Verket kan ikke brukes til kommersielle formål.

Høgskolen i Buskerud
Postboks 235
3603 Kongsberg
Telefon: 32 86 95 00

www.hibu.no

ISSN 1893-2312 (online)

